

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Andra Kammaren. N:o 52.

Onsdagen den 23 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträde den 16 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Fortsattes föredragningen af Särskilda Utskottets Utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga propositioner N:is 2 och 3, afseende förändrad organisation af landtförsvaret, äfvensom i anledning af de inom Riksdagens båda Kamrar väckta motioner i dithörande ämnen.

I ordningen förekom

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Punkten 3.

Herr vice Talmannen Ifvarsson begärde ordet och yttrade: Jag anhåller att Kammaren i afseende å föredragningen måtte tillvägagå på samma sätt vid denna punkt som vid föregående punkter i betänkandet och att således ingressen måtte föredragas först och derefter lagförslaget paragrafvis.

Hvad Herr vice Talmannen sålunda föreslagit beträffande sättet för punktens föredragning, blef af Kammaren bifallet; hvarpå uppläsning skedde af *ingressen* till Utskottets hemställan.

Denna ingress hade följande lydelse:

att Riksdagen, med förklarande, att Kongl. Maj:ts förslag till lag om allmänna värnpligten icke kunnat af Riksdagen oförändradt antagas, må för sin del antaga nedanstående lag i detta ämne; dock under förutsättning och vilkor, *dels* att båda Kamrarne fatta sammanstående beslut i fråga om de af Kongl. Maj:t till denna Riksdag framställda förslag om härordningen, om upprätthållande af härens stamtrupp, om öfvergång till ny härordning, om de grunder, som un-

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

der ny härordning böra tillämpas i afseende å härens aflöning, underhåll och beklädnad, om sjöförsvaret, om afskrifning af grundskatter samt af rustning- och roteringsbesvären och om deraf föranledda förändringar i fastighetsbevillningen och grunderna för den kommunala beskattningen, dels ock att, för så vidt som Riksdagen sålunda antager lagar och författningar i dessa ämnen och underställer dem Kongl. Maj:ts godkännande, Riksdagen dervid tillika skall anmäla, att beslutet härom äro fattade under förutsättning, att de samtliga varda af Kongl. Maj:t fastställda.“

Herr vice Talmannen Ifvarsson anförde: Af enahanda skäl som blifvit anförda vid föregående punkter angående nödvändigheten af i viss mån ändrade beslut, så att man icke bifaller ingressen oförändrad, innan man pröfvar de särskilda paragraferna, tillåter jag mig hemställa att Kammaren måtte fatta följande beslut: “att Kammarens blifvande beslut under denna punkt om antagande af lag om allmänna värnplikten fattas under de af Utskottet föreslagna förutsättningar och vilkor.“

Friherre Leijonhufvud: Bland de vilkor och förutsättningar Utskottet tillstyrkt för antagandet af lagen om upprätthållande af härens stamtrupp, är äfven att båda Kamrarne skola fatta samstämmade beslut i fråga om de af Kongl. Maj:t till denna Riksdag framställda förslag om härordningen, allmänna värnplikten m. m. Jag anhåller därför att Herr Sekreteraren måtte meddela oss, huruvida det kommit officiel underrättelse från Första Kammaren om utgången af voteringen derstädes angående 40 § i härordningslagen.

Herr Talmannen meddelade, att ännu icke något protokollsutdrag ankommit från Första Kammaren rörande dess af Friherre Leijonhufvud omförmälda beslut; hvarefter

Friherre Leijonhufvud yttrade: Ehuru vi, efter den upplysning oss nyss blifvit lemnad, icke erhållit något protokollsutdrag från Första Kammaren om dess i afseende å § 40 af härordningsförslaget fattade beslut, så föreslår jag, då känd sak är så god som vittnad och den af Utskottet uppställda förutsättningen, att båda Kamrarne skulle fatta samstämmiga beslut, således måste anses fallen, att vi afstå från all vidare behandling af det nu ifrågakvarande förslaget. Skola vi gå igenom alla de återstående förslagen, så få vi väl sitta här ända till skördetiden och dermed kan ju ändock ej något vinnas.

Herr S. Ljunggren: Sedan, efter hvad vi hört, Första Kammaren afslagit den 40 § af härordningsförslaget, ställer sig saken så, att jag, för att i någon mån söka bereda framgång åt de i mina afgifna motioner, föreslagna partiella förbättringar i försvarsväsendet, emot Herr vice Talmannens nyss framlagda yrkande, vågar framställa ett annat förslag. Ehuru det blifvit upplyst att icke något protokollsutdrag från Första Kammaren, angående det der fattade beslutet rö-

rande nyssnämnde § hit ankommit anser jag mig dock kunna fram-
lägga följande förslag i fråga om ingressen till 3:dje punkten af Ut-
skottets nu föreliggande betänkande:

“att förutsättningen och villkoren för Kammarens blifvande beslut
om antagande af lagen om allmänna värnpligten förklaras vara: *dels*
att båda Kamrarna fatta sammanstående beslut i fråga om de af
Herr S. Ljunggren i motionerna N:is 14, 15 och 16 framställda förslag
om lag angående den tid värnpliktig skall för sin utbildning tjänstgöra
under fredstid, om lindringar i rustnings- och roteringsbesvären, om
ändringar i bevillningsstadgan och om afskrifning af grundränta; *dels*
ock att, för så vidt som Riksdagen sålunda antager lagar och författ-
ningar i dessa ämnen och underställer dem Kongl. Maj:ts godkännande,
Riksdagen dervid tillika skall anmäla, att besluten härom äro fattade
under förutsättning, att de samtliga varda af Kongl. Maj:t fastställda“
och anhåller jag hos Herr Talmannen vördsamt om proposition härpå;

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Jag vet verkligen icke hvarför
denna Kammare behöfver taga hänsyn till hvilka beslut som af Första
Kammaren fattas; jag tror att denna Kammare kan fatta sina beslut
alldeles fristående från Första Kammarens. Dessutom veta vi ju ännu
icke hvad beslut som fattats i Första Kammaren och om icke en
sammanjemkning kan ega rum. Det är åtminstone icke gifvet att så
icke kan blifva förhållandet. Jag antager i alla händelser, vare der-
med huru som helst, att denna Kammare icke vill gå in på värn-
pligtslagen utan under de förutsättningar och villkor som Utskottet
tillstyrkt. Hvad Herr Ljunggrens förslag angår, så står det i strid
med de beslut Kammaren redan förut fattat och sådana i sak olika
beslut, som Kammaren förut fattat, kan man icke nu åter upphäffa.

Herr Emil Key: Jag föreställer mig att denna Kammare icke
har större svårighet att nu gå till väga på det sätt, vice Talmannen
föreslagit, än den hade vid 1878 års riksdag. Då hade Särskilda
Utskottets förslag äfven fallit i Första Kammaren, men detta hindrade
icke Andra Kammaren att under de förutsättningar och villkor, Ut-
skottet föreslagit, besluta om värnpligtslagen. Andra Kammaren antog
värnpligtslagen, oaktadt frågan redan fallit i Första Kammaren. Jag
förstår icke annat än att det förhållande, som nu föreligger, är allde-
deles liknande och yrkar därför bifall till vice Talmannens förslag.

Herr Rubenson: Det tioåriga historiska äktenskapsdrama, som
man skulle kunna kalla kompromissen eller värnpligtens breda grund-
val, är nu i det närmaste fulländadt. Den ena maken har lemnat det
gemensamma hemmet och slagit porten i lås efter sig, och hvad är
väl orsaken härtill? Jo, orsaken är den, att den bortgångna maken
icke blifvit af den andre så behandlad, som vederbort. Den kvar-
varande maken har satt sin vilja främst och icke fäst tillbörligt af-
seende vid den andres berättigade anspråk, därför kunde äktenskapet
icke bestå. Genom det beslut, som här fattades i Lördags på mid-
dagen, var det klart för en och hvar, som ville se det, hvilken ut-

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

gång skådespelet skulle få. Första Kammarens i går fattade beslut var därför icke något annat än en verkställighetsåtgärd. Om Första Kammaren bifallit 40:de § i härordningslagen, sådan den lydde enligt regeringens förslag, hade frågan i alla händelser fallit på någon annan af de stora tvistepunkterna. Då denna Kammare vid Lördagens sammanträde i dubbel mening kastade bort reservtrupperna, för att med sina egna delvis vacklande led och med tillhjälp af utifrån tagna hjälptrupper söka hålla en ohållbar ställning, och då samma förfarande upprepades vid några följande punkter, kunde man icke längre genomföra det man sade sig vilja och som jag äfven antager, man verkligen ville genomföra. Nu frågar sig en hvar: hvad skall nu ske? Skall "det vidunderliga" verkligen inträffa? Finnes det väl ringaste möjlighet för, att det brutna äktenskapet kan återupprättas och frid och sämja emellan makarne ånyo vinnas? Jag tror knappast, att någon kan föreställa sig, att det gamla äktenskapet, sådant man till en början vid 1873 års riksdag tänkte sig det, skall kunna återknytas. Vi måste nu söka den stora fosterländska frågans lösning på annan väg.

I första tablån till tredje akten af skådespelet såg det verkligen ut, som om en vändning inträffat, en vändning som, om den fått fullföljas till slut, säkerligen kunnat åstadkomma en lycklig lösning. Jag syftar på 1877 års Kongl. förslag, hvartill Utskottet i hufvudsak då lemnat tillstyrkan. Det lyckades emellertid icke att få Andra Kammaren med på den vägen. Med några få tiotal rösters pluralitet föll detta förslag i denna Kammare. Man hade förut sökt försvarsfrågans slutliga lösning på två vägar: den ena värnpligtens, den andra indelningsverkets; men båda hade misslyckats. Man kastade då fram en ny tanke vid 1877 års riksdag: man ville söka en slutlig lösning på stamsystemets väg efter ett blandadt system; men äfven det har nu misslyckats.

Då ej flera än dessa tre lösningar äro möjliga för ett definitivt ordnande af försvarsfrågan, så finnes icke, enligt mitt förmenande åtminstone — och jag tror att andra skola gifva mig rätt deri — annan väg att följa än den, hvarpå Kongl. Maj:t vid 1877 års riksdag gaf anvisning och hvars successiva beträdande Första Kammaren då med stor majoritet biföll. Jag tror att striden nu icke bör gälla värnpligtsidens tillämpning eller indelningsverkets bibehållande, en hvar dock förbehållen handlingsfrihet i framtiden, när den striden måste stå. Må vi under tiden enas och sänjas såsom det anstår ett fritt folks representanter i att stärka vårt högst dåliga försvar. Det är därför jag nu tillåter mig att begagna detta, det första sig erbjudande tillfälle, sedan försvarsfrågans slutliga lösning under denna riksdag är ohjelpigt omintetgjord, för att instämma i det förslag Herr Ljunggren uti sin motion framlagt endast under denna förutsättning. Herr Ljunggren har förut ärligt biträdt det Kongl. förslaget, dock icke sådant som denna Kammare ändrat det, utan sådant Kongl. Maj:t sjelf framställt detsamma. Att det icke varit Kongl. Maj:ts mening att medgifva de så kallade modifikationerna, man här påyrkat, synes bäst af den passiva hållning, regeringen efter den afgörande voteringen här i Lördags middag under debatten, undantagandes vid ett enda

tillfälle, iakttagit. Detta visar bäst hvad Kongl. Maj:t tänkt om denna Kammares åtgärd att, på samma gång man höjt den fana, på hvilken man skrifvit framgång åt Kongl. Maj:ts förslag, på samma gång omöjliggjort förslaget antagande genom modifikation af den beskaffenhet, att hvarken Första Kammaren eller Kongl. Maj:t kunde under några omständigheter vara med derom. Jag anser därför för min del, att, derest man icke vill låta försvarsfrågans lösning flyttas fram till en tid, om hvilken vi icke veta, huru aflägsen den är, det blir nödigt att göra klart för sig, huruvida någon utsigt finnes, något sätt att under den närmaste tiden komma åtminstone några tuppfjät fram till frågans slutliga, lyckliga lösning. Och härför finnes icke annan möjlighet än de partiella reformernas väg. Då Herr Ljunggrens förslag går i sådan rigtning, anser jag mig böra yrka bifall till detsamma. Förslaget går ut derpå, att beväringsofningarne skola ökas till 62 dagar samt att i stället för den fullständiga afskrifning, som uppstälts såsom vilkor för Kongl. Maj:ts förslag, medgifves till ersättning för de utsträckta beväringsofningarne ett afdrag af 15 procent å grundskattorna samt rust- och rothållet, samt att genom en ordentlig beväringsofning vederbörande sättas i tillfälle att hålla reda på den trupp, som i krigstid skall till landets försvar uppbådas. Det är denna tanke, som legat till grund för Herr Ljunggrens förslag och som under sakernas nuvarande läge kan mycket väl realiseras, hvaremot i det af vice Talmannen framställda yrkande vidhålles en tanke, som icke längre kan vid denna riksdag fullföljas. I stället för ett löfte, som således icke kan honoreras, må därför uppställas en förmån, som kan komma dem till godo, hvilka, varnade af erfarenheten, vilja gå in på en annan väg, än den som visat sig icke kunna föra till försvarsfrågans lösning. Jag yrkar bifall till Herr Ljunggrens förslag.

Herrar *Axel Key*, *Hedin* och *von der Lancken* instämde med Herr Rubenson.

Friherre Leijonhufvud: Äfven jag skall i hufvudsak instämma med Herr Ljunggren. Jag tror att hans förslag innebär ett godt steg framåt utan att förfördela någon. Bifalles deremot icke Herr Ljunggrens förslag, utan den väg beträdes, som af vice Talmannen blifvit förordad, så ser jag i ett sådant resultat egentligen blott ett uttryck af nihilism — att man icke vill någonting alls. Jag har i 14 riksdagar haft plats här i Kammaren, deraf 8 på denna bänk och 6 på bänken midt emot; och hela denna tid har jag förgäfvets väntat på någon lösning af försvarsfrågan, vårt lands vitalfråga. Huru rigtiga de förutsägelser voro, jag redan för ett och ett halft år sedan gjorde, då jag först fick någon kännedom om Kongl. Maj:ts nu framlagda förslag i försvarsfrågan, huru till punkt och pricka de slagit in, har nu visat sig. Jag kan icke tro, att Herr Carl Ifvarssons förslag afser något annat än att blanda bort korten; det beslut, som af honom och många af dem, som röstat emot Utskottets förslag, nu förordats, är sådant, att man på förhand vet det vara af intet värde eller åtminstone utan frukt. Det har nu kommit derhän att man ansett sig böra

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

fatta beslut för att gifva sig sken af att vilja något; ty klart torde vara, att resultatet på inga vilkor må anses som uttryck af hvad man verkligen vill. Majoritetens i Kammaren beslut har tillkommit af helt andra skäl, det är en produkt af en mängd andra omständigheter, likasom de tre stora voteringarne tillkommit på helt andra grunder, än voteringspropositionerna gifvit vid handen. Sådant händer visserligen i politiska församlingar och jag vill icke klandra det, men jag anser icke dylika tillfälliga majoriteter böra för framtiden läggas till grund för några beräkningar. Skulle deremot genom Herr Ljunggrens förslag öppnas en utsigt till frågans lösning, vore detta särdeles lyckligt, och jag kan således icke annat än instämma i samma förslag.

Herr Danielson: Det var att vänta att åtskilliga talare här skulle understödja Herr Ljunggrens förslag. Jag tror emellertid att man börjat för tidigt att diskutera detsamma. Vi hafva ju ännu icke hunnit till den punkt i betänkandet, der Utskottet yttrat sig om detta förslag. Det förundrar mig därför högeligen att icke Herr Rubenson, som eljest så strängt håller på formerna, äfven gjort det i detta fall. Men troligt är att om han haft en annan uppfattning om det ifrågasvarande förslaget betydelse, än den han har, han också skulle varit angelägen om att grundlagens föreskrifter om ordning och reda vid förhandlingarna blifvit iakttagna.

Det har sagts att denna Kammares majoritet genom sina i försvarsfrågan fattade beslut ådagalagt, att den icke vill någon lösning af densamma. Men jag hemställer om en sådan beskyllning är riktig. Efter hvad det såges, har Första Kammaren afslagit 40 § i härordningsförslaget, hvaremot det är för oss alla känt att denna Kammare bifallit densamma; och deraf tyckes det väl klart och tydligt framgå, att, om någon Kammare visat sig icke vilja en lösning af försvarsfrågan, icke är det denna Kammare.

Hvad beträffar de förhoppningar, man gjort sig om genomdrifvande af 1877 års härordningsförslag på grund af Herr Ljunggrens motion, så tror jag mig kunna tryggt påstå att dessa förhoppningar icke hafva någon utsigt till att blifva förverkligade inom denna Kammare, ty så mycket inser nog hvar och en hvad afsigten är med detta förslag, att han icke nappar på den kroken. Efter min öfvertygelse kunna de stora frågor, hvilka nu föreligga, icke lösas på annan grund, än den, som är angifven i Kongl. Maj:ts förslag och blifvit af denna Kammare godkänd. Att försök skola göras att få frågorna lösta i en annan riktning, det förutser jag nog, men jag hoppas att de skola visa sig fruktlösa. Det är väl icke heller tänkbart, att denna Kammare skulle vilja antaga en värnpligtslag med 62 dagars öfningstid och med bibehållande af indelningsverket och grundskatterna. De 15 %, som skulle afskrifvas, torde hvar och en inse icke innebära någon eftergift eller någon lättnad, ty på samma gång skulle större fordringar komma att uppställas på den indelta soldaten, hvarigenom han blefve dyrare än nu både att anskaffa och aflöna — och rotehållarnes ställning blefve följaktligen densamma som den förut varit, om icke sämre. Jag hoppas för den skull att Andra Kammaren fort-

farande fattar sina beslut i öfverensstämmelse med de hittills af Kammaren fattade och att den således äfven bifaller den nu föredragna punkten i enlighet med Herr vice Talmannens förslag, till hvilket jag för min del anhåller om bifall.

*Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.
(Forts.)*

Häruti instämde Herrar *A. Magnusson, J. E. Johansson* i Forneby, *Nils Petersson, Gunnar Eriksson, N. J. Boström* och *A. Svenson* i Bossgården.

Herr Hedlund: Jag ber att få instämma i det förslag, som af Herr vice Talmannen blifvit framställt; men då diskussionen om föredragningen synes hafva tagit något vidsträcktare dimensioner, ber jag att dessutom få tillägga några ord.

Här har af en talare yttrats, att det äktenskap, som skulle vara ingånget mellan grundskattefrågan och försvarsfrågan, numera skulle hafva blifvit upplöst, och samme talare, som högtidligen proklamerade denna upplösning, förklarade sig på samma gång instämma i ett förslag, som går ut derpå att utsträcka beväringens öfningar till 62 dagar och såsom gengäld därför afskrifva 15 % af grundskatterna. För min del kan jag dock icke förstå, att genom ett dylikt förslag sambandet mellan skatte- och försvarsfrågan kan anses afslitet; tvärt om skulle de derigenom blifva fastare sammankedjade än någonsin, fastän på ett sätt, som vore mycket olämpligt. Ty om någonsin man kan tala om köpslagan, så vore det väl då, när man säger, att låt oss få ökade beväringsofningar och i stället gifva vi er så och så många procents afskrifning å grundskatterna. Är verkligen den talaren så kortsynt, att han ser saken på detta sätt, så må han dock icke tro, att denna kortsynthet delas af majoriteten inom denna Kammare. Frågan gäller ingalunda att få en större eller mindre del af grundskatterna afskrifna, utan den gäller, att vi en gång må komma derhän att få sekelgamla ojemnheter och orättvisor undanröjda; och kan han anvisa någon utväg att hinna detta mål, må han då framlägga ett praktiskt förslag, men icke komma och tala om sina 15 %. För öfrigt är den frågan alldeles icke så ny, som han synes föreställa sig, ty redan på 1840-talet framställdes af en skriftställare, som tillika intog en framstående plats i samhället, nemligen Excellensen Magnus Björnstierna, ett förslag till skattejemkning i sammanhang med skatteafskrifning, men på betydligt förnuftigare grunder än dessa 15 %.

Här har blifvit sagdt, att numera återstår icke något annat sätt att få frågan löst än att återgå till 1877 års förslag. En af anledningarne, hvarför jag ansett mig böra yrka bifall till Herr vice Talmannens förslag, har emellertid just varit den, att jag velat visa, att det finnes en sådan utväg. Genom att denna Kammare nu antager denna värnpligtslag, lagen om sjöförsvaret och lagen om grundskatternas afskrifning, allt med de modifikationer, som reservanterna föreslagit, har denna Kammare lagt en fast grund för dessa frågors lyckliga lösning. Nej, säger man, upprepande det genom pressen utspridda fåvitska talet: reservanterna hafva genom dessa modifikationer omöjliggjort frågans lösning. Jag vet icke, huru jag rätt eftertryckligt skall

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

kunna frambålla förvåndheten af dylikt tal. Hafva då dessa reser-
vanter icke rättighet att uttala sina åsigter? Hvarför har man då
insatt dem i dessa parlamentariska komitéer, och icke i stället bildat
komitéer uteslutande bestående af militärer? Men när man bildat
komitéer, sammansatta af ledamöter från Riksdagens båda Kamrar,
då har det också varit representanternas från Andra Kammaren icke
blott rättighet utan äfven skyldighet att der förfäktat de åsigter, som
de visste skola inom denna Kammare vinna genklang och hafva någon
utsigt till framgång. Hvad hade de eljest i dessa komitéer att göra?
Och nu kommer man och vill slå dem i ansigtet sådant tal, som att
de icke handlat i fosterlandets intresse, därför att de vågat påyrka
några anspråkslösa modifikationer i militaristernas öfverdrifna for-
dringar. Ja, ni må le, mine herrar, jag säger ändå, att dessa modi-
fikationer äro anspråkslösa. Jag har förut utmanat hvem det vara
må att i en offentlig disputationsakt med mig kunna visa något annat;
och jag förnyar nu denna utmaning. Jag hade icke trott att beskyll-
ningarnes tid ännu var kommen; jag trodde icke, att man redan i
dag här i Kammaren skulle börja fråga: hvems är felet? — såsom vid
tillfällen sådana som detta plågar vara så vanligt. För min del har
jag tillfälle att öppet säga mitt ord, äfven utanför denna Kammare,
och jag skall der icke underlåta att visa, hvems felet i verkligheten
är. Emellertid tror jag, som sagdt, att det gifves en utväg att lösa
denna fråga. Jag tror, att om vi haft en regering, som kunde sägas
vara stödd af Andra Kammarens majoritet, så borde det hafva till-
kommit denna regering att framlägga ett förslag, som kunnat hafva
utsigt till framgång inom denna Kammare och som då väl kunnat
genomdrivas äfven i Första Kammaren; men nu har man föredragit
att åt saken ge en alldeles omvänd ordning. Regeringen har i främsta
rummet tagit hänsyn till att vinna Första Kammarens bifall — ett
bifall hvarpå man dock nu blifvit jemmerligen sviken — för att sedan
söka tvinga Andra Kammaren att uppgifva sina åsigter om det för
landet nyttiga. Det är dock den skilnad mellan Kamrarne, att om
man velat begagna den makt, regeringen har till sitt förfogande, då
det gäller genomförandet af någon samhällsviktig reform, att nemligen
upplösa endera Kammaren, så är det utom allt tvifvel att, om Andra
Kammaren upplösts, hade dess majoritet återkommit ännu starkare,
under det att, om man upplöst Första Kammaren, det helt säkert
icke skulle mött någon svårighet att få andra representanter, som icke
varit så omedgörliga som de nuvarande. Må regeringen genom att
upplösa båda Kamrarne vädja till landet, och man skall, det är min
fasta öfvertygelse, icke behöfva hysa några bekymmer för att vi icke
skola kunna få ett starkt försvar, bygd just på de af reservanterna
föreslagna grunder.

Herrar Wallenius, Johannes Jonson, J. Andersson i Baltorp, Johan
Jönsson och Olof Andersson i Lyckorna förenade sig med Herr Hedlund.

Herr Lindmark: Jag känner mig betydligt lugnare än Herr Hed-
lund, ty jag står på en fullkomligt klar ståndpunkt. Jag har röstat
för Kongl. Maj:ts förslag, jag har inlagt min protest emot reservan-

ternas förslag, och jag kan därför tala lugnt. Om någon nu uppträder hetsigt, vittnar det kanske icke just så bra för att allt för honom är klart.

Herr Hedlund yttrade att det ännu var för tidigt att framkomma med beskyllningar och att fråga: hvems är felet att saken fallit? Men då ber jag att få erinra om ett yttrande, som han hade härom dagen under debatten af förslaget, och hvilket lydde sålunda: »så vidt jag kan förstå, när jag noga begrundat denna sak, hålla vi nu på att skriva ett blad svensk historia. Andra Kammaren har — vare det sagdt till dess berömmelse — skrivit sin sida deraf; på Kongl. Maj:ts regering, på Första Kammaren och på en del af pressen beror det nu, huruvida bladet skall blifva fullskrifvet eller utrifvas halfskrifvet.»

Det är mycket vanligt vid politiska strider, att man söker skriva dessa striders historia midt under det att passionerna ännu äro i svallning. Jag tror dock att detta är ett dåligt sätt. Många store män och politiske ledare hafva försökt det, men alltid misslyckats. Det blir en mindre, ensidig dom som en gång kommer att fällas öfver våra förhandlingar här; materialet dertill finnes i Kammarens protokoll, och jag förmodar att Första Kammaren då skall framstå fullt ut lika fosterländsk som Andra Kammaren.

Herr Hedlunds åsigt, att hvad reservanterna bjudit skall kunna läggas till grund för försvarsfrågans lösning, kan jag icke biträda, ty, för att ett försvarssystem skall vara antagligt, är första villkoret att det erbjuder möjligheten af en mobilisering, så att, när man vill kalla folket till vapen, man icke måste börja med att organisera hären: detta skall vara gjordt förut. I detta hänseende är reservanternas förslag med dess sönderbrutna kadrer långt ifrån tillfredsställande. Detta förslag är blott en trasa, och hvar och en som röstar för ett sådant förslag och på samma gång som betalning därför skänker bort 10 millioner kronor af statens inkomster, han är ingen fosterlandets vän.

Hvad jag nu yttrat kan jag äfven vända mot Herr Danielson, som sade att det icke vore denna Kammare, utan Första Kammaren, som icke ville möjliggöra en lösning af försvarsfrågan. Detta är alldeles origtigt, ty redan den af reservanterna föreslagna och af denna Kammare godkända indragningen af reserven — en åtgärd, hvars ifriga försvarande af Herr Hedlund jag finner helt naturligt, då han var den som i sin reservation till komiténs betänkande först ifrågasatte densamma — innebär en sådan försämring, att den ensam är tillräcklig att göra förslaget alldeles oantagligt. Det är alldeles otänkbart att någon krigsminister skulle vilja såsom sitt upptaga ett sådant förslag. Under sådana förhållanden kan jag icke finna annat än att den enda återstående möjligheten att lösa frågan är på de partiella reformernas väg, och det är på den grund som jag önskar framgång åt Herr Ljunggrens motion.

Jag är ingalunda någon skarpsynt politiker, men det anser jag mig våga påstå att, trots alla de försök man hädanefter må göra att ingjuta ett nytt galvaniskt lif i kompromissen, det dock nu är för alltid slut med den; och jag vidhåller hvad jag förut yttrat, nemligen

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

att vårt land icke på länge drabbats af en större olycka än just genom denna kompromiss, ty den har satt oss tillbaka, i stället för att föra oss framåt, den har delat oss i skilda partier och gjort oss svagare än vi förut varit, både inom landet och utåt.

För min del ansluter jag mig till Herr Rubensons yrkande.

Herr Rydin: Jag vill blott meddela den upplysning, att Första Kammaren afslagit hela härordningsförslaget och garantilagen. Då bland villkoren för dessa förslag äfven finnes den bestämmelsen, att Kamrarne i föreliggande frågor skola fatta sammanstående beslut, så hemställas huruvida icke genom Kamrarnes redan fattade olika beslut samtliga frågorna må anses hafva vid denna riksdag förfallit.

Herr Emil Key: Förevarande diskussion påminner om en gammal anekdot om något, som skall hafva tilldragit sig i Köpenhamn år 1848. En deputation hade uppvaktat dåvarande enväldskonungen Fredrik VII med begäran om att få en konstitution. Man påstår — jag vet dock icke om det är sant — att Hans Maj:t då skall hafva yttrat: "Vil de have en konstitution? I gode mænd, hvis de vil, skal de få to." Här synes meningen vara att framkalla äfven två beslut, men alldeles motsatta hvarandra, så att man ena dagen skulle besluta indelningsverkets borttagande, men den andra dagen dess bibehållande. Kan det vara möjligt att under samma riksdag och blott efter ett par dagars mellanrum fatta två så olika beslut? För min del kan jag icke tro detta vara möjligt, och det kan icke falla mig in att, sedan denna Kammare fattat ett beslut i en viss riktning, godkänt det nya härordningsförslaget, kasta mig in i en debatt om 1877 års förslag, som förordar bibehållande af indelningsverket såsom grund för härordningen. Jag hoppas för Kammarens egen värdighet och för Kammarens karakter samt för den framtida dom, som Andra Kammaren går att skriva öfver sig sjelf, jag hoppas, säger jag, att Andra Kammaren i lugn fortsätter sin gång hela vägen igenom och sålunda bifaller de nu återstående af Särskilda Utskottet framlagda betänkandena med de förbehåll, som blifvit gjorda, och att Kammaren sålunda icke skall tillåta att vi kasta oss tillbaka på indelningsverkets grund, hvilken grund i följd af Andra Kammarens fattade beslut ju *måste* anses vara af denna Kammare öfvergifven.

Jag anhåller om bifall till vice Talmannens förslag.

I detta yttrande instämde Herrar *Sam. Johnson, J. Andersson* i Häckenäs och *Folke Andersson*.

Herr E. G. Boström: Jag anhåller endast att få komplettera den upplysning, som Herr Rydin lemnade, då jag ber att få säga, att Första Kammaren redan afslagit hela betänkandet, efter att hafva genomgått detsamma i dess helhet, och hafva äfven de motioner, som af Herr Ljunggren m. fl. blifvit väckta, blifvit afslagna. Under sådana förhållanden föreställer jag mig, att bifall till Herr Ljunggrens yrkande icke lämpligen kan komma i fråga, och således skulle en fortsatt

diskussion endast vara att onödigt öda bort tiden, då saken för denna riksdag redan förfallit.

Herrar *Abr. Rundbäck*, Friherre *Koskull* och *Lundblad* instämde i Herr E. G. Boströms anförande.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Herr Rubenson: Efter den upplysning, som den siste talaren lemnade, kan det naturligtvis icke falla mig in att vidhålla det yrkande, som jag gjorde, då jag förenade mig med Herr Ljunggren; ty detta yrkande förutsatte ett helt annat beslut af Första Kammaren, än ett beslut, som åstadkommit ett fullständigt "table rase".

Jag begagnar emellertid tillfället för att inlägga några små genasagor mot hvad som blifvit mot mig yttradt.

Herr vice Talmannen och Herr Key hafva förklarat att ett beslut angående det yrkande, som blifvit framställt af Herr Ljunggren, skulle strida mot Kammarens föregående beslut; och Herr Key har ytterligare förklarat detta genom att påstå, att det skulle strida mot beslutet om indelningsverkets borttagande, och att vi således nu icke kunde fatta beslut om indelningsverkets bibehållande. För min del tror jag icke att denna fråga egentligen berör indelningsverkets bibehållande; den berör icke något annat än de villkor, som Utskottet här uppställt och som innefatta en total afskrifning af rustnings- och roteringsskyldigheten, och af grundskatterna i ett slag; den berör en fråga, som ännu icke blifvit föredragen, utan som först i en efterföljande punkt förekommer. Herr Ljunggrens förslag innefattar en modifikation häraf, så att han, i stället för en afskrifning i ett slag, önskar att densamma må småningom genomföras.

Vidare har man här talat om Kammarens värdighet. Efter den utgång, frågan i Första Kammaren erhållit, lär det icke vara värdt att spilla många ord på densamma. Jag föreställer mig dock att fosterlandets väl går framför Kammarens värdighet. Om Kammaren fattar ett beslut, som icke kunnat af Medkammaren godkännas, så anser jag det icke vara klandervärdt, om Kammaren söker att modifiera sitt beslut så, att Medkammaren kan antaga detsamma.

Herr Danielson har förklarat att här finnes ett formelt hinder. Men lika litet som det finnes något formelt hinder för att fatta beslut under förutsättning af ett visst beslut under en följande punkt, som ännu icke föredragits, lika litet kan jag tro att det finnes några formella hinder för att besluta andra till ännu ej föredragna punkter hänfödda förutsättningar och villkor, som ställas upp emot de af Kam-maren i föregående punkter beslutade.

Herr Hedlund har mot mig rigtat ganska skarpa ord; jag lugnade mig emellertid betydligt, då han slutade med att såsom sitt program säga i första delen af sitt anförande att man icke skulle vara kortsynt, ty frågan vore den, att småningom komma derhän, att de ojemheter i beskattningen, som nu förefunnes, skulle upphöra och att man på detta sätt skulle komma till en lösning af de stora frågorna. Jag är nemligen ense med honom derutinnan, att äfven jag vill komma derhän, att, i den mån statens tillgångar det med-

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

gifva, grundskatterna afskrifvas. Han sade vidare: "Hafva icke reservanterna rätt att vidhålla sin mening?" Jo bevars, jag har aldrig förnekat eller ens antydtt att någon icke skulle hafva en sådan rätt. Herr Hedlund har sjelf från början öppet sagt ifrån hvad han ville. Hvilka hade han då inom komitén att kämpa mot? Jo, mot dessa reservanter, som han nu försvarar, därför att de nu makat sig mer till hans ståndpunkt. När dessa reservanter inom komitén stridde mot Herr Hedlund angående de af honom förordade förslag, så ville de icke höra talas om dessa förslag; men nu hafva de, för att mota Första Kammaren, gjort helt om och ställt sig på samma ståndpunkt som Herr Hedlund. Detta tror jag icke kan försvaras.

Herr Hedlund har vidare talat om flertalet i denna Kammare; men vi veta huru flertalet i denna Kammare i dessa dagar varit sammansatt; icke har det flertalet bestått ensamt af sådana ledamöter, som velat framgång åt Kongl. Maj:ts förslag med ifrågavarande modifikationer. De som hysa den åsigten hade icke kommit så långt, att de blifvit majoritet, om de icke fått hjälp från annat håll, nemligen dels från sådana, som velat bifalla Kongl. Maj:ts förslag, och dels från sådana, som à tout prix ville kullkasta förslaget.

Slutligen, beträffande Herr Hedlunds förslag, att båda Kamrarna skulle upplösas, för att med tillhjälp af den allmänna meningen i landet ett starkt försvar måtte åstadkommas, så föreställer jag mig att, med kännedom om hvad Herr Hedlund menar med ett starkt försvar, regeringen väl skall betänka sig, innan den för att åstadkomma detta resultat försöker experimentet att upplösa båda Kamrarna samt förordna om nya val.

Herr Gustaf Jonsson: Den siste talaren, Herr Rubenson, började sitt anförande med ett bildspråk. Han talade om äktenskaps-skilnad till följd deraf, att den ena maken öfvergifvit den andra, och han drog deraf den slutsatsen, att det vore omöjligt att åstadkomma en återförening rörande Kamrarnes skiljaktiga beslut. För min del tror jag att man häraf skulle kunna draga äfven en annan slutsats, den nemligen, att den maken, som förlupit sig, kan komma igen och vilja fortsätta äktenskapet efter en närmare besinning. Jag har i dag i en morgontidning läst om ett par makar, som af en tillfällig anledning blifvit ledsna vid hvarandra, i följd af obehagliga grannars tillställning, och beslutat att åtskiljas. Mannen reste till Amerika, hustrun, missnöjd deröfver, stannade qvar för att realisera boet, men, innan hon hann göra detta, återkom mannen; äktenskapet fortsattes och blef lyckligt. Männe icke det skulle kunna hända att 1873 års Riksdags skrifvelse eu gång kan blifva förverkligad? För min del tror och hoppas jag att detta måtte ske. Men vill man gå den vägen, så kan jag icke fatta att man nu vill bryta emot Kammarens förra beslut och, i likhet med Herr Rubenson m. fl., antaga det af Herr Ljunggren framställda förslaget. För min del får jag säga att jag icke har någonting emot, utan tvärt om vill att vi skola fatta våra beslut såsom hittills och sedan låta det bero på framtiden, huru det må komma att gestalta sig med afseende på de stora frågorna.

Jag instämmer således i det yrkande, som Herr vice Talmannen framställt.

Herr Ola Månsson: Efter de långa och uttömmande öfverläggningar, som i dessa dagar inom denna Kammare egt rum, isynnerhet rörande § 40 i härordningsförslaget angående indelningsverkets vara eller icke-vara, och då vi af den votering, som försiggått om nämnde lagparagraf funnit, att denna Kammare med 135 röster mot 62 beslutat, att på de grunder, som Utskottsbetänkandet innehåller, afskaffa indelningsverket, så lärer, ehuru genom Första Kammarens afslag å § 40 frågan förfallit, frågan om indelningsverkets bibehållande icke åter kunna på grund af Herr Ljunggrens motion till förnyad behandling kunna upptagas. Vi känna dessutom, mine herrar, allt för väl till 1877 års förslag — och från hvilket Herr Ljunggrens hufvudsakligen blifvit hemtadt — med sina 15 procent afskrifning på rote- och rusthåll som lockmat, att bygga och vidare utveckla försvaret på indelningsverkets grund och ställa fordringarne på den indelta soldaten måhända dubbelt emot hvad de nu äro, att tungan följaktligen snarare blefve fördubblad än med 15 procent förminskad, och detta skulle nu tänkas vara ett sätt att rättvist lösa dessa stora frågor som under århundra-*den ensamt*, och så mycket tyngre hvilat på en del af dem, som äro egare till svensk jord. Således hoppas jag, och det i rättvisans intresse, att lösningen af de stora frågorna ej på denna grund skall kunna verkställas, utan måste ske i sammanhang med bördornas fördelning på alla och i mån af hvad de ega och önska försvaradt. Jag instämmer för öfrigt i Herr vice Talmannens framställda yrkande.

Herr Axel Key: Jag instämde nyss i Herr Rubensons yttrande och äfven i det yrkande han gjorde, men i följd af de upplysningar, som sedan ingått, ber jag att få återtaga mitt instämmande.

Häruti förenade sig Herrar *Hedin*, Friherre *Leijonhufvud*, *Lindmark* och *von der Lancken*.

Herr S. Ljunggren: Då den förutsättning, som naturligtvis låg till grund för mitt förslag, numera, efter de upplysningar, som blifvit lemnade af min granne Herr E. G. Boström icke förefinnes, så har jag intet skäl att vidhålla mitt yrkande utan ber att derifrån få afstå.

Grefve Sparre: Jag har icke deltagit i denna diskussion och det skulle ej heller hafva tjenat till något under den hetta i sinnena, som varit rådande. Jag önskar blott att vi nu helt lugnt och stilla tänka på hvad det skulle tjena till att vi sätta oss här och besluta en lag "under förutsättning af att båda Kamrarne fatta sammanstående beslut i frågan", då vi redan veta att detta är omöjligt, eftersom frågan är fallen i Första Kammaren. Hafva vi verkligen så godt om tid, att vi vilja hålla långa diskussioner i en fråga som redan är fallen? Representanten från Tjust sade att vi gjorde på det sättet 1878, oaktadt Första Kammaren äfven då afslog det framlagda för-

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

slaget. Ja, visserligen, men jag frågar, hvad har det blifvit för resultat af den diskussionen? Jo, intet, och precis detsamma skulle inträffa, om vi nu diskuterade hvarje paragraf för sig och fattade beslut under förutsättning att besluten blefve sammanstämmande i båda Kamrarne, då detta ju icke kan ske. Jag har all möjlig aktning för Kammarens värdighet, men jag tror att man just har denna aktning, om man icke uppmanar Kammaren att förspilla tiden på en sak, som man nästan kan kalla löjlig. Ty jag kan icke fördölja att det vore löjligt, om vi sutte här och fattade beslut under en förutsättning som är omöjlig. Man kan gerna godkänna värnpligtslagen, det må ju gå an och det hafva vi gjort 1878. Det är blott med afseende å förut-sättningen som jag tillåtit mig en liten gensaga.

Herr Liss Olof Larsson: Det kan nog vara sant att efter Första Kammarens beslut frågan är fallen och att det icke tjenar något till att diskutera värnpligtslagen i synnerhet efter det motiv den siste talaren påpekade för ett sådant tillvägagående, eller att vi hade så ondt om tid och att vi önskade komma hem så hastigt som möjligt. Jag föreställer mig dock att man anser denna fråga så viktig, att man icke drager i betänkande att, om så behöfves, än ytterligare upp-offra några timmar eller till och med dagar för att diskutera densamma. Och för de herrar, som anse frågan ohjelpigt fallen och anse att den icke vidare behöfver pröfvas, finnes det ju ett sätt att förkorta diskussionen; och det är att dessa herrar icke uppträda, då de anse frågan fallen. Majoriteten kan då antaga en sådan lag som den anser lämplig. Detta är ett sätt att förkorta diskussionen, ty ingen är ju tvungen att deltaga i densamma, som icke önskar det. Jag vill således icke att man kastar bort hela förslaget utan pröfning. Det är ju grundadt på en Kongl. proposition, som undergått förberedande behandling och det förefaller mig då besynnerligt, om det skulle i klump afslås. Nog har jag hört att man ibland icke läst upp alla paragraferna i ett förslag, utan att man blott uppnämmt numrorna, men att afslå ett helt lagförslag i klump låter sig väl icke göra, ty det stämmer knappast öfverens med föreskrifterna i grund-lagen. På grund häraf yrkar jag att frågan företages till pröfning och instämmer därför i det yrkande, som af Herr vice Talmannen framstälts.

Grefve Sparre: Herr Liss Olof Larsson behöfver sannerligen icke till mig ställa någon uppmaning att tåga, då jag under dessa senaste dagar icke öppnat min mun, sedan jag yttrat mig i början af diskussionen. Jag tänker icke heller vidare yttra mig i frågan, utan har blott velat fästa herrarnes uppmärksamhet på det i mina ögon orimliga i att vi här besluta, *under förutsättning att Kamrarne fatta samman-stämmande beslut*, då detta senare nu är en omöjlighet.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll hvad Herr vice Talmannen beträffande ingressen till förevarande punkt föreslagit.

Efter uppläsning derpå af § 1 i Utskottets förslag till lag om allmänna värnpligten yttrade

Angående förändrad organisation af landt-försvaret.
(Forts.)

Herr Danielson: Då här uttalats den förhoppningen, att man skulle så mycket som möjligt förkorta öfverläggningarne, så ber jag om proposition på den framställningen, att paragraferna föredragas i ordning, men att icke texten uppläses vid flere paragrafer än der det kan komma att yrkas. För öfrigt yrkar jag bifall till denna nu föredragna paragraf.

Kammaren godkände den föreliggande paragrafen; och beslöts derjemte, att den vidare föredragningen af lagförslaget skulle försiggå på det af Herr Danielson nu föreslagna sätt.

§ 2 godkändes.

§ 3 innehöll följande stadganden:

“1. Värnpligten fullgöres i beväringen och landstormen. Beväringen delas i första och andra uppbådet. Tjenstetiden är sex år i första uppbådet och derefter sex år i det andra.

I krigstid bestämmer dock endast behovet tjenstetidens längd för det uppkallade manskapet.

2. Under den tid, värnpliktig icke tillhör beväringen, tillhör han landstormen.“

Rörande denna paragraf anförde

Herr Hedlund: Det kan naturligtvis icke falla mig ingå in att i någon vidlyftigare öfverläggning om denna paragraf, men då jag efter all sannolikhet icke kommer att vidare deltaga i några riksdagsförhandlingar i dessa viktiga frågor, ber jag att nu få här yttra några ord.

I min reservation till landtförsvarskomiténs betänkande har jag framlagt åtskilliga siffror, som visa, att de 6 första åldersklasserna af beväringen lemna tillgång till icke allenast en linie af omkring 100,000 man utan äfven till depôtterna mellan 47,000 och 60,000 man. Jag har på grund häraf föreslagit, att beväringens andra uppbåd skulle tagas bort, och beväringens klasserna således nedsättas till 6, hvarefter skulle komma landstormen. Detta är mer än tillräckligt. Skulle i allt fall manskap brista, kunna ju efter behof 7:de, 8:de och 9:de åldersklasserna o. s. v. inkallas, om man så vill. Men att bibehålla bestämmelser, som icke äro nödvändiga för ändamålet, anser jag origtigt. Det skulle också lugna det allmänna föreställningssättet, om man ville nedsätta beväringens klasserna till 6 och således, då de nu äro 5, höja dem med allenast en. Det är detta jag velat uttala, men jag gör intet yrkande.

Friherre Leijonhufvud: Om jag minnes rätt, så anfördes såsom hufvudskäl för reservens strykande, att man derigenom icke skulle

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

taga bort en enda man af de sex äldre åldersklasserna, men jag förstår icke, huru detta går ihop med den åsigt, som af Herr Hedlund nyss framstälts.

Herr Nils Petersson: Utan att vilja förlänga diskussionen vill jag blott säga, att Herr Hedlund icke är ensam om sin åsigt. Äfven jag anser, att det kunde vara tillräckligt, om åldersklasserna ökades från 5 till 6. Då man talat om nedprutningar, får jag säga, att jemväl vi gjort stora nedprutningar i våra åsikter. Om man icke vill antaga hvad nu från reservanterna bjudits, så kan det bjudas mindre en annan gång.

Herr Emil Key: Jag anhåller om bifall till den föredragna paragrafen. Talaren på stockholmsbänken har mycket riktigt erinrat om, att då man talade om att stryka reserven, hänvisade man till de senare åldersklasserna. Skulle man nu stryka äfven dem, skulle man dermed taga bort allt hvad reserv är. Herr Hedlund talade visserligen om att inkalla motsvarande åldersklasser af landstormen; skall detta ega någon mening, måste åt denna då gifvas ökade åligganden, men detta blefve ju ingenting annat än ett utbyte af namn, att benämna landstorm hvad man här kallar beväringens andra uppåd.

Öfverläggningen var slutad. Paragrafen godkändes.

§§ 4—10, rubriken under Art. I, §§ 11—15, rubriken under Art. II, §§ 16 och 17, rubriken under Art. III, §§ 18—23, rubriken under Art. IV samt §§ 24—26 godkändes.

§ 27 var så lydande:

“1. Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tienstgöra under fredstid i 90 dagar, hvilken tienstgöring skall fullgöras vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt flottan under det första året, men vid fotfolket och trängen under två år med 70 dagar under det första året och 20 dagar under det derpå följande.

2. Från all öfning i fredstid befrias:

a) lotsar och lotslärlingar,

b) värnpliktig, som styrker att han vid ingången af det år, då han fyller 21 år, varit vid sjömanshus inskrifven minst 4 år och deraf under minst 12 månader haft anställning i utrikes sjöfart; med skyldighet likväl att för åtnjutandet af sådan befrielse, tillhöra flottans reserv under hela hans värnpligtstid.“

I afseende på denna paragraf var i utlåtandet bifogade reservationer yrkadt

af Herr Danielson m. fl.: att i mom. 1 förekommande siffran 90 måtte utbytas mot 60 och siffran 70 mot 40;

samt af Friherre Stackelberg: att stadgandet i mom. 2 måtte ur paragrafen utgå.

Sedan paragrafen föredragits, anförde

Herr Danielson: På de skäl, som finnas anförda i den af mig m. fl. detta betänkande vidfogade reservation, anhåller jag om proposition på den förändring i första momentet af nu föredragna paragraf, att de der förekommande siffrorna 90 utbytas mot 60 och 70 mot 40.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Herr C. A. Andersson från Malmö: I likhet med flere ärade talare, som i dag förut yttrat sig i denna fråga, anser jag det vara fullkomligt ändamålslost att vidare orda rörande värnpligten, då ju förslaget i dess helhet i Första Kammaren fallit; men då jag icke förut framhållit min ställning till frågan, ber jag nu att med några korta ord få göra det. Jag har med afsigt väntat dermed till dess denna paragraf blef föredragen, emedan jag anser den vara en af de viktigaste i hela förslaget.

Oaktadt jag hvarken är eller någonsin varit värnpligtsvän får jag tillstå att jag dock gerna såge, att dessa frågor, som i så många år stått på dagordningen och hvilka i så hög grad hämmat vår materiella och andliga utveckling, snart blefve lösta. Dessutom talar därför ett annat skäl af icke ringa vikt, nemligen att jag anser det försvarsväsen vi nu ega icke vara af stort värde, och kan man för nästan samma pris få ett försvar, som enligt mitt förmenande är betydligt bättre än det gamla, vore det narraktigt att icke antaga ett förslag i sådan riktning. Emellertid har jag icke kunnat vara med om att godkänna vare sig Kongl. Maj:ts eller Särskilda Utskottets förslag i ämnet, utan har jag i allmänhet röstat för reservanternas från denna Kammare förslag.

Hvad särskildt angår § 27 i värnpligtslagen, skulle jag äfven rörande denna vilja gå in på hvad reservanternas föreslagit, likväl med en förändring, hvilken i min tanke icke skulle skada saken utan tvärt om gagna densamma. Beträffande tiden för de värnpligtiges vapenöfningar, skulle jag vilja föreslå, att densamma nedsattes till 60 dagar, men att öfningarne skulle försiggå under lika lång tid i två år, hvarigenom det komme att heta att "fotfolket öfvas 30 dagar hvardera året". Skälen till detta mitt yrkande ber jag att i största korthet få anföras. Jag kan för min del icke fatta anledningen hvarför Särskilda Utskottet borttagit den bestämmelse, som så väl landtförsvarskomitén som Kongl. Maj:t föreslagit, att från deltagande i 20 dagars vapenöfningar befria värnpligtige vid hären, som förvärfvat sig viss exercis- och skjutskicklighet. Jag tror att dylika hemortsöfningar skulle blifva ett plus i militäriskt afseende i stället för ett minus. Utom att detta naturligtvis skulle leda till besparing, finnes äfven ett annat ganska viktigt skäl, som talar för att denna bestämmelse fortfarande må kvarstå. Jag har nemligen för min del kommit under fund med, att alla dessa föreningar, skarpskytteföreningar, arbetareföreningar, läseföreningar och dylika äro för ynglingen nästan hvad skolan och föräldrahemmet är för barnet. Hvad tiden beträffar, som dessa ynglingar genomgå vapenöfningar, tror jag den är lika långt utsträckt som den tid, hvarom här är fråga. I Malmö börja de yng-

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

lingar, hvilka ämna blifva befriade från första årets beväringsexercis, sina öfningar redan på hösten med flera timmars exercis i veckan och fortsätta härmed till långt fram på våren. Jag tror att man utan att skada saken i stället skulle gagna den genom införande af en dylik bestämmelse i lagen.

Jag har sjelf exercerat beväring under femton dagar två år å rad och under denna tid sköt jag endast fem skott, tre lösa och två skarpa. I Malmö hålla ynglingarne sina målskjutningsöfningar på våren och få då skjuta mer än både fem och tjugu skott.

Jag skulle därför vilja föreslå, att ett tillägg gjordes till § 27 i värnpligtslagen, så att det komme att heta: "Från deltagande i första årets vapenöfningar befrias värnpliktig vid hären, om han, vid anställd pröfning, visar sig dels hafva förvärfvat den skjutskicklighet, som af rekryt fordras för att blifva godkänd i skjutning, dels ock ega den färdighet i vapenföring, marsch och manöver, som af värnpliktig under motsvarande öfningstid i allmänhet vinnes." Orsaken hvarför jag skulle vilja, att yngling, som i hemorten vunnit sådan skicklighet i exercis m. m. som ofvan säges, fritoges från första årets vapenöfningar å mötesplatsen, är den, att han då sluppe att ena året resa till och från nämnda plats, hvilket vore en stor besparing både för staten och individen.

Jag skulle vilja yttra en hel del till om detta förslag i dess helhet, men då förslaget i alla fall har fallit, vill jag icke upptaga Kammarens tid med att upprepa, hvad som redan har blifvit sagdt, utan inskränker mig till hvad jag yttrat angående denna 27:de paragraf och anhåller om proposition på den ändring i densamma, jag här framställt.

Friherre Stackelberg: Beträffande första momentet af den föredragna paragrafen skall jag, i motsats till de talare, som förut haft ordet, yrka bifall till Utskottets förslag. Beträffande åter andra momentet yrkar jag afslag å detsamma, med båda dess punkter a) och b).

Under remissdebatten, då Kongl. Maj:ts proposition i detta ämne hänvisades till Särskilda Utskottet, hade jag tillfälle att anföra mina skäl för detta yrkande. I Särskilda Utskottet har jag försökt att få ifrågasvarande moment uteslutet, och, såsom Kammaren kanske sett, har jag till Utskottets betänkande fogat min reservation i denna punkt. Det är nemligen för mig alldeles omöjligt att finna något skäl för en sådan undantagsbestämmelse, som detta moment innebär. Jag frågar: hvarför skola lotsar och lotslärlingar vara befriade från militära öfningar i fred, då inga andra ynglingar äro det? Man kan visserligen svara att de äro i statens tjenst. Men det äro t. ex. jernvägstjenstemän också, utan att man därför satt i fråga att befria dessa från fredsöfningarna.

Beträffande den i momentet 2 b) upptagna bestämmelsen om befrielse för vissa värnpliktige, som äro inskrifna vid sjömanshus, fruktar jag, att, om detta moment blir antaget såsom lag, detsamma skall komma att orsaka synnerligen stora svårigheter, och att det icke skall

dröja länge, innan man nödgas ändra stadgandet. Villkoret för de unge sjömannens befrielse från militära öfningar i fred är enligt detta moment, att de varit inskrifna i sjömanshus fyra år och under denna tid idkat tolf månaders utrikes sjöfart. Att något skäl för befrielsen kan ligga i den omständigheten, att den värnpligtige ynglingen varit inskrifven i sjömanshus fyra år, är för mig aldeles ofattligt; ty derigenom har han, så vidt jag kan förstå, icke förvärfvat någon skicklighet i sjömansyrket. Skälet skulle då sökas deri, att han under dessa fyra år idkat tolf månaders utrikes sjöfart. Men jag förstår icke heller, att tolf månaders utrikes sjöfart skulle betyda mera, än t. ex. 4 års inrikes sjöfart. Hvad som menas med utrikes sjöfart är dessutom icke riktigt klart. Jag undrar t. ex., om icke äfven det kan kallas utrikes sjöfart att färdas mellan Helsingör och Helsingborg, eller att idka kustfart i finska viken o. s. v. Bestämmelsen synes mig vara ganska tånjbar.

Det är aldeles icke gifvet, att den värnpligtige, som verkligen idkat utrikes sjöfart i tolf månader och varit inskrifven vid sjömanshus i 4 år, därför är skickligare än någon annan. Allra minst kan han antagas vara skickligare än den, som t. ex. idkat 36 månaders utrikes sjöfart, ehuru denne icke varit inskrifven vid sjömanshus längre tid än $3\frac{1}{2}$ år. En 16 à 17 års yngling, som tror sig hafva mycken håg för sjön, låter inskrifva sig vid sjömanshus för att inmönstra på ett fartyg, destineradt t. ex. till Indien och Kina. Så snart han lemnat svensk hamn, ångrar han sig, men kan icke komma hem, huru gerna han än vill det, förr än han varit till sjös 12 à 15 månader. Sedan far han icke vidare på sjön, men låter icke skrifva ut sig från sjömanshuset, der han eger rätt att kvarstå i 3 år utan vidare mönstring. Då denne unge man hinner till värnpligtsåldern, blir han befriad från all öfning i fredstid, blott därför att han farit 12 månader utrikes och varit inskrifven vid sjömanshus i 4 år. Likaväl som man gör sådana undantag, kunde man i afseende å hären göra undantag för de ynglingar som sysslat med hästar i 12 månader eller varit jägare lika lång tid o. s. v. Väl vet jag att det skulle vålla besvär och ökad kostnad att i fredstid inkalla och vapenöfva alla vid sjömanshus inskrifna ynglingar. Men detta besvär och denna kostnad väga i mina ögon icke på långt när så mycket som den orättvisa, hvilken genom antagandet af förevarande undantagsstadgande skulle vederfaras öfriga svenska ynglingar.

Jag ber därför att få yrka afslag å mom. 2 af den föredragna § 27.

Herr Gumælius: Om man kunde i sakernas nuvarande läge anse hvart och ett beslut, som här fattas i denna fråga, såsom fullvigtigt, hvilket jag dock icke tror det nu kan blifva, så skulle jag sannolikt vid den nu föreliggande punkten finna mig nödsakad att yrka afslag och det på det skäl jag förut anfört, eller att jag anser det ur moralisk synpunkt vara omöjligt för Riksdagen att besluta en utsträckning af värnpligten, utan att samtidigt göra hvad på Riksdagen beror för utsträckning af den politiska rösträtten. Men då frågan nu icke föreligger till bestämdt afgörande, kan jag icke derom framställa något

*Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

yrkande. Jag har emellertid ännu en gång velat uttala och betona denna sak, då jag derpå fäster stort afseende och frågan nog i sinom tid kommer igen. Staten kan moraliskt icke pålägga flertalet af sina medborgare en så stor, ökad skyldighet, utan att på samma gång tillbjuda dem ett mosvarande erkännande af deras människovärde.

För öfrigt vill jag säga, då jag nu funnit mig föranlåten att taga till ordet, att jag fann mig mycket tilltalad af talarens på malmöbänken yttrande. Jag fann deraf, att skåningarne förr voro dugtigare än de nu äro i fråga om exercis. Förr sköt man der vid beväringsofningarna 3 lösa och 2 skarpa skott, men nu för tiden törs man, efter hvad Krigsvetenskapsakademins förhandlingar upplysa, icke släppa ut den skånska beväringen annat än för att se på då truppena skjuta skarpt, hvilket, såsom det å samma ställe heter, nog också kan vara nyttigt för dem. Man törs icke släppa ett gevär i dess händer. Detta har jag sedan sett aftryckt i de stora skånska tidningarna; och derifrån har notisen gått in i en mängd andra tidningar, större och mindre, såsom ett skäl hvarför man icke kunde gå in på mindre än 90 dagars öfning, ty på 60 dagar anses man icke kunna förvärfva någon skjutskicklighet. Det underliga i saken är emellertid, att detta argument från militärernas sida icke inverkat på Utskottet, som tvärt om föreslagit 20 dagars befrielse från öfningarne för dugliga skyttar såsom också K. M:t föreslagit. Utskottet synes således icke hafva fäst samma afseende vid skjutskickligheten som författaren till Krigsvetenskapsakademins förhandlingar och alla de som sedermera återgifvit hans yttrande. Jag tror annars det ligger mycken vikt på att allt göres för främjande af skjutskicklighet bland folket, mest på frivillighetens väg, äfvensom att de personer, som ådagalägga att de inhemtat skjutskicklighet — som de i hembygden kunna inhemta i vida högre grad än för närvarande är fallet med den skånska beväringen — därför få afdrag å öfningstiden. Men jag skall helt naturligt nu icke göra något yrkande hvarken i afseende på den ena eller andra af nu förevarande punkter. Om deremot Kammaren verkligen vid denna tid på Riksdagen skulle finna lämpligt att mot den åsigt, Herr Talmannen af ja- och nej-ropen ansett öfvervägande, skrida till votering, skall jag i afseende å andra punkten af denna paragraf förmodligen komma att votera med Herr Andersson.

Herr *E. Olsson* instämde med Herr *Gumælius*.

Herr *Svenssén*: Jag har i föregående punkter instämt med Herr *Ola Andersson* och icke förut yttrat mig i denna fråga. Men efter den utgång frågan fått i Första Kammaren ber jag dock, för att hafva lagt mitt ord med i denna sak, att få erinra om att jag anser det vara af stor vikt, att tiden för värnpligtsöfningarne ned-sättes till det minsta möjliga, då det ju visat sig huru rent af outhärdlig utsträckningen af dessa öfningar förefaller svenska folket.

Herr *Folke Andersson*: Herr *Talman*, mine herrar! Då så stora och viktiga frågor föreligga till afgörande som frågorna om ordnande

af försvars- och skatteväsendet, torde det kanske tillåtas mig att förklara min ståndpunkt till dessa frågor, helst som man blifvit dertill flere gånger uppfordrad under debatten om dem.

Att vårt nuvarande försvars- och skatteväsen hvilar på orättvis grund och att rot- och rusthållarnes klagan icke är obefogad, derom tror jag att det numera icke finnes mera än en mening, sedan skatte-regleringskomitén afgifvit sin sakrika utredning, deraf framgår huru orättvist skattebördorna för närvarande äro fördelade. Det bör då vara angeläget att, när vi skola genomföra en så genomgripande reform som den nu ifrågavarande, bygga densamma på rättvis grund, ty endast när grunden är god, kan en byggnad hafva bestånd. Vid betraktande af komitéernas utredningar och Kongl. Maj:ts förslag har jag kommit till den fasta öfvertygelsen, att någon bättre grund för försvarets och skatteväsendets ordnande än den deri föreslagna icke finnes. Derför har jag också röstat för bifall till 40 § i härordningsförslaget. Men på samma gång vi sålunda söka ordna vårt försvar, hvartill Andra Kammaren visat sig vilja bidraga genom antagande af 40 §, bör man äfven taga folkets tänkesätt och landets förmåga att bära bördorna något i betraktande. Det kan icke längre vara en hemlighet att det råder en oro i landet, derom bära tidningarna och de många både skrifna och tryckta adersser, som kommit Riksdagen till del, kraftiga vittnesbörd. Låt om oss därför icke gå framåt med allt för stora steg, utan mera varsamt! Jag anser de förändringar, som blifvit af reservanterna inom denna Kammare i Kongl. Maj:ts proposition vidtagna, vara synnerligen kloka och välbetänkta, utan att därför skada saken. Särskildt har den föreliggande §:n icke minst bidragit att väcka en sådan oro i landet. Dessa bestämmelser äro de, som framstå mest afskräckande för svenska folket, och det är allmänt bekant, att folket icke vill gå in på en utsträckning af vapenöfningarne till 90 dagar. Jag anser äfven att flere skäl tala för en nedsättning af öfningstiden under hvad sålunda blifvit föreslaget. Jag hemställer till landtbrukarne om vi hafva råd att vara af med våra söner under 90 dagar på sommaren. Landtbrukaren måste klokt använda hvarje dag, ty så väl arbetskrafterna som tillgångarna i öfrigt äro ofta ringa och arbetet måste skötas på ett klokt och förståndigt sätt. Liknande tror jag också att förhållandet är med industrien och andra näringar. Vi hafva ej råd att använda så mycket på försvaret, som andra rikare stater göra, och vårt naturliga läge tillåter icke detta, ty vi hafva här korta somrar mot i andra länder och äfven detta är ett skäl hvarför vi icke kunna offra så lång tid för bevaringsöfning. Men som vi redan beslutat, skola gymnastik och militära öfningar införas i alla folkskolorna och jag är viss på, att om dessa blifva rätt ordnade, skola de icke obetydligt underlätta vapenöfningarna och öfningstiden kunna utan skada förkortas. Jag skall tillåta mig att med ett exempel bevisa detta. Uti min ungdom fuunos icke några skolor med militära öfningar, men uti den by, der jag bodde, bodde äfven en fanjunkare, hvilken egde flere söner. Han anstälde med dem och en stor del af oss andra ynglingar militäriska öfningar. Han lärde oss marschera och bibringade oss en ganska god kännedom om gevärets handterande m. m. När jag seder-

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

mera skulle exercera såsom beväringsskyldig, föreföll allt hvad jag då fick lära mig såsom en leksak, ty det mesta kunde jag förut, och ehuru vi blott excercerade i tolf dagar, så tror jag att, om jag hade då kommit ibland den gamla stamtruppen, jag skulle hafva följt med i hvilken bataljonsexercis som helst. Jag tror därför, att en sådan undervisning i skolorna skall medföra en stor lättnad för dem, som såsom värnpligtige skola öfva sig i vapnens bruk.

Det finnes äfven ett tredje skäl, som kanske är det mest talande för folkets fruktan att utsträcka öfningarne och skicka sina söner till öfningslägret. Det finnes många, som med smärta motse den dag, då deras ynglingar skola lemna dem; det ligger så många frestelser i ynglingens väg och det har icke så sällan hänt, att endast denna korta tid, som nu är, verkat demoraliserande på honom. Det ligger dessutom en mycket stor frestelse uti de vid våra öfningsläger befintliga krogarne. Här har hvarje Riksdag motionerats om att få bort dessa krogar, men det har varit omöjligt. De, som häftigast motsatt sig detta, hafva varit militärerna. Då dessa hafva varit emot afskaffandet af krogarne, så må man icke undra på om folket drager sig för att ingå på en utsträckt värnpligt, som skulle blifva tre gånger så lång som den vi nu hafva, eller 90 dagar. Af hvad jag nu sagt framgår tydligt, att jag icke kan gå in på Kongl. Maj:ts förslag, utan yrkar bifall till reservanternas förslag, att öfningstiden nedsättes till 60 dagar.

Herr Liss Olof Larsson: Jag har icke begärt ordet för att tillkännagifva, att jag instämmer med Herr Danielson, ty detta framgår af reservationen. Men jag har, utan att jag ansåg saken vara af sådan vikt att jag särskildt reserverat mig, haft en olika mening i fråga om senare delen af paragrafen. Jag får därför yrka bifall till första momentet af förevarande paragraf.

Inom Utskottet har jag varit af samma mening i fråga om paragrafens andra moment som Herr Stackelberg. Jag har nemligen från början icke kunnat förstå, hvarför de i nämnda moment omförmälda personer skulle vara befriade från öfning eller, om nu så skulle ske, hvarför endast de skulle vara befriade, som minst tolf månader haft anställning i utrikes sjöfart. Detta har förefallit mig något underligt. Det heter: "att värnpliktig, som styrker att han vid ingången af det år, då han fyller 21 år, varit vid sjömanshus inskrifven minst 4 år och deraf under minst 12 månader haft anställning i utrikes sjöfart" etc. skall vara befriad. Om det blott hade stått "i fyra år varit inskrifven vid sjömanshus och under minst 12 månader varit anställd såsom sjöman", så skulle jag kunnat förstå saken, men nu förstår jag icke densamma. Nu måste det nödvändigt vara 12 månaders *utrikes* sjöfart; det hjälper icke om ynglingar varit inskrifna vid sjömanshus i fyra år och hela denna tid tjenstgjort som sjömän och gått på far tyg utmed svenska kusten, så att de kunna hvarje vik, och hvarje skär utefter hela kusten. Då skulle de icke kunna blifva befriade från öfningen, men om de deremot i 12 månader gått på utrikes sjöfart, då skola de vara befriade; om de gått t. ex. på Finland med en vedskuta och icke kunna det allra ringaste om våra farvatten,

eller om de t. ex. gått på Danmark eller gjort en resa till Amerika eller Australien vinna de befrielse. Om de deremot känna våra egna kuster, så hjälper det icke; då blifva de icke befriade. Jag hade annars tänkt att för oss, som endast tänka på sjelfförsvaret, skulle det vara nyttigast om sjömännen kände våra egna kuster och våra egna farvatten; om de mer eller mindre kände främmande farvatten, skulle väl betyda föga för oss, som icke kunna tänka på att föra krig i främmande land eller föra flottor till främmande farvatten. Derför skulle jag kunna hafva förstätt, om det hade stätt, att de skulle varit på sjön så eller så länge helst å våra egna farvatten, för att kunna blifva befriade.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Likaledes har det icke varit lätt för mig att förstå, hvarför lotsar och lotslärlingar skulle vara befriade. Man skulle kunna tänka sig, att en yngling ger sig till lotslärling en längre eller kortare tid. Sedan finner han att han alls icke passar, och blir icke lots, men i allt fall, så blir han fri. Likaledes om en person går till sjös, derunder han finner att han alldeles icke duger till sjöman, men händelsevis kommit på ett fartyg, men icke kommer hem på tolf månader, skall han vara fri. Om han också endast gjort tjänst som kockpojke och är så rädd för sjön som trots någon människa och blir den mest stabila landkrabba, man kan tänka sig, så skall han, derför att han varit ute på sjön på utrikes ort i 12 månader, åtnjuta befrielse. Jag för min del röstade i Utskottet för afslag på andra momentet, och jag har velat framhålla detta.

Nu, då jag i likhet med åtskilliga andra inom Kammaren kan se att detta förslag icke kommer att blifva Riksdagens beslut, har jag endast velat uttala detta till protokollet. Jag vet nemligen icke hvarför detta yrke mer än något annat skall gifva dess utöfvare rätt till befrielse från den allmänna värnplikten. Lika gerna skulle ju t. ex. den som utöfvade slagteriyrket kunna fordra att blifva fri från vapenöfning, men det vore ju en orimlighet.

Jag har endast velat göra detta yttrande till protokollet, men instämmer i öfrigt med Herr Danielson i hans yrkande.

Friherre Leijonhufvud: Jag ber att få instämma med Friherre Stackelberg i den åsigt han uttalat. Jag känner ingen bestämd skilnad i denna väg. Om man t. ex. från Öland eller Gotland går till preussiska kusten eller genom sundet upp till Göteborg, kan för mig vara ungefär enahanda. Jag tror som sagt begreppen äro orediga i detta afseende och instämmer derför med Friherre Stackelberg.

Jag kan emellertid icke förbigå det inpass Herr Gumælius gjorde. Det är för mig alldeles obegripligt, att det kan finnas något samband emellan den allmänna rösträtten eller rätten att hvar tredje år komma och lägga en papperslapp i valurnan och skyldigheten att värna sitt land, sin hustru och sina barn.

Dessutom ber jag att få anmärka, att den värnpligtiga ungdomen alldeles icke i allmänhet är i den myndighetsålder, att den kan och får rösta. Då den bestämmelsen gäller, att de skola fullgöra sina vapenöfningar det år de fylla 21 år, så måste man, då öfningarne

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

försiggå vid midsommartiden, förutsätta att hälften icke är till den ålder kommen, att den kan få utöfva politisk rösträtt. I allt fall förekommer denna rätt att välja riksdagsmän endast hvar tredje år, så att de kunna icke mer än hvar tredje år vara i tillfälle att utöfva den.

Vi veta också alla att denna rätt, om man stannar i minoriteten, kan vara af tvivelaktigt värde!

Att denna rätt icke heller så synnerligen högt uppskattas af dem, som dertill äro berättigade, visar statistiken på det otvetydigaste, ty af densamma framgår att ofta nog de, som åtnjuta rösträtt, icke begagna den.

Herr Hedlund: Denna fråga om kustbefolkningens vapenöfningar har varit en bland de kinkigaste att lösa för landtförsvarskomitén och har förorsakat oss icke så litet bekymmer, hufvudsakligen därför att dessa unga karlar resa ut på sina fiskerier och sjöfärder under Februari och Mars månader, men återvända icke förrän mot hösten. Man kan icke gerna föreställa sig att de skola inställa sina resor, hvilka utgöra deras lefnadsfång, för att afvakta den tid då de skola fullgöra sina beväringsöfningar, utan de komma hädanefter som hittills att egna sig åt sitt yrke och pliktfällas för olofligt uteblifvande från beväringsöfningarne. Inom Göteborgs och Bohus län förekommo för några år sedan de upprörande händelserna, att desse skärgårdsynglingar, dömda till böter för försummad inställelse, fingo, då de icke hade tillgång till böternas gäldande, afsitta dem med förbrytelsestraff, då man fick bevittna det föga uppbyggliga skådespelet att se långa rader af kärror föra dessa i öfrigt oförvitlige ynglingar till cellfängelset i Göteborg. Detta skådespel har lyckligtvis numera upphört, sedan beväringsynglingarne fått anvisning om att inskrifva sig i sjömanshus och sålunda frikallas från exercisen. Jag tror att man bör taga en synnerlig hänsyn till dessa förhållanden, så vida man icke vill åstadkomma ett laglöshetstillstånd. Jag instämmer med en föregående talare deruti, att det icke kan ligga synnerlig betydelse uti att hafva varit "under minst 12 månader anstald i utrikes sjöfart". Det kan vara nog om dessa beväringsynglingar äro dugliga sjömän, ty under krig komma de naturligtvis att användas i sjötjenst, och de lära väl då icke användas till sådana förrättningar, som specielt tillhöra kriget, utan till sådana som höra till deras yrke. För dessa ynglingar måste man således åstadkomma någon förändring, så att de icke behöfva afvakta beväringsmötet. De kunna ju användas t. ex. såsom sjöbeväring.

Vid dessa beväringsförhållanden är det äfven en annan sak som spelar en stor roll; och det är inrulleringen och kontrolleringen. Om dessa 25 à 26 tusen man årligen skola införas i rullorna, och efter ytterligare 5 år föras derur, för att sedermera upptagas på reserven och depottrupperna, så kan jag icke tänka mig detta utan ett ofantligt utveckladt bokföringssystem, åtföljdt dessutom af en mycket betungande adressatskyldighet. Läger jag dertill svårigheten att hålla reda på den sjöfartsidkande befolkningen, så tror jag att de militära

anspråken snart komma till korta. Vore det då icke bättre att inskränka så väl kvantitativt som kvalitativt de fordringar, man ställt på dessa ynglingar.

Men jag har icke begärt ordet så mycket för detta som icke mycket mera för något annat. Striden om 60 eller 90 dagars öfningstid är väl den ömtåligaste i hela vår krigsförfattning. För min del hade jag önskat, att man vidblifvit det förslag om 90 dagar, som afgafs 1878, med den tillämpning deraf, som jag gjort i min reservation, nemligen att de, som i sin hemort förskaffat sig en färdighet, motsvarande den som vinnes på ett 30 dagars möte, skulle från dessa 30 dagar frikallas, och detta har jag gjort i arméns intresse. Jag väntar mig i detta likasom i många andra fall ett leende från militärernas sida. Skall det vara fördelaktigt för armén att erhalla 30 dagars mindre öfning än eljest? skola de fråga. Ja, det skulle det vara; och jag vill styrka det. Om vi kunna utbilda skjutfärdigheten till den grad, som icke kan göras på möten, och om detta viktiga moment i krigföringen en gång kommer till afseende inom militära kretsar, som det under lång tid icke gjort, så skall man finna att 30 dagars dispens från allmänna bevaringsmötena är ett godt pris för vinnande af skjutfärdighet och att arméns styrka derigenom kommer att ökas, men icke förminsas. Detta är lika så säkert som att armén har större fördel af att hafva 100,000 väl organiserade och vapenöfvade män än 130,000 dåligt organiserade. Jag hade önskat, att saken så kunnat ordnas. Men här finnes något annat, som ingen — jag vill icke säga statsman, men annan person, som rör sig på statslivets område — kan förbise. Det är folkets tänkesätt, och detta folkets tänkesätt har uppenbart icke låtit tvinga sig genom vare sig militärisk påtryckning, eller den s. k. fras-patriotismens påtryckning, att gå längre än till nu föreslagna 60 dagar. Det är en mängd omständigheter, som verka hinderligt för att folket skulle vilja gå än längre. Bland dessa är förlusten af en dyrbar arbetstid, som synnerligast gäller med afseende å de norra orterna i landet. Vidare fruktan för det moraliskt dåliga tillståndet i lägren och åtskilligt annat. Men för mig tillkommer en annan omständighet, som jag icke tvekar att uttala, oaktadt den innebär en anklagelse, men en anklagelse, som får stå för min räkning i protokollet, och jag skall icke tveka att upptaga handsken i en strid derom. Denna omständighet är, att öfningarne vid bevaringsmötena icke äro tillfredsställande. Det är icke länge sedan vi hörde omtalas, att man å bevaringsmöten låtit den värnpliktige ynglingen förrätta göromål, som äro så främmande för den vapenöfning, han skall ndergå, som t. ex. det att draga sandkärror. Man har uppenbart på det militära området icke gjort för sig klart att, då staten med lagens makt tager den unge mannen och förer i honom på exercisfältet för att göra honom duglig till landets försvar, staten icke har rätt att kräfva af honom något annat än det som gäller detta försvar, det må nu vara en aldrig så obetydlig sak. Han kallas dit med tvång för att inhemta kunskap i *vapnens* bruk, men icke för att köra sand. Det är ju blott en obetydlighet, kan man säga, och jag vet att man inom denna

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Kammare på den sida, jag står, anser att man icke bör göra stor affär af denna sak. Det är också icke heller sandkörningen, som jag fäster mig vid, utan jag fäster mig vid det falska begrepp, som ligger i saken.

Jag har nyligen gjort anteckningar om den öfning, en bildad yngling erhållit vid genomgående af ett beväringmöte i Östergötland. Man hör visserligen påstås, att de gamla förhållandena numera icke existera. Men det är mycket af dessa gamla förhållanden, som ännu finnes kvar. Jag vill icke upprepa mycket, men ett och annat skall jag omtala. Inom landtförsvarskomitén frågade man å vår, de okunnige civilisternas sida, hvarför icke gymnastik inginge bland öfningarna vid ett beväringmöte; derigenom skulle ju mycket vinnas för det militäriska: lystring, uthållighet i marscher, utbildning af kroppens elasticitet eller styrka m. m. Jo visst, anmärkte man, ingår gymnastik bland dessa öfningar. Förlåt, sade interpellanten, jag vet åtminstone en exercisplats, der gymnastiska öfningar icke förekomma. Men, erinrar man då å andra sidan, det finnes utfärdadt ett Kongl. cirkulär, som påbjuder gymnastiska öfningar vid beväringmöten. Emellertid är jag i tillfälle att omnämna att enligt nyssnämnda anteckningar gymnastiska öfningar anställes vid ifrågavarande beväringmöte högst 3 timmar under hela mötet. Deremot förekom en annan öfning, som upptog en timme om dagen, nemligen helsning. Jag anser visserligen, att det icke bör vara främmande för en yngling att kunna räta på sig och uppföra sig skickligt. Men jag anser icke detta vara ett så viktigt moment i vapenöfningen, att han deråt bör egna en timme om dagen. Under första mötet 15 dagar anställes icke vidare skjutöfningar än att beväringynglingarne fingo afskjuta 4 å 5 skott med lösa patroner, och under andra årets 15 mötesdagar bestodo dessa öfningar deri, att de aflossade 8 skarpa skott mot målskjutningstafla, nota bene utan föregående instruktion. Jag känner till detta system att sätta geväret i ynglingens hand utan någon föregående instruktion, men det är dåligt system. Någon samöfning med stamtrupp, som ju skulle vara en uppgift för beväringen, kom aldrig i fråga. Jag skall icke upprepa andra saker från dessa märkliga möten, men blott nämna, att en af de viktigaste uppgifterna i militäriskt afseende, nemligen att kunna uträkna huru trupper skola samlas på olika vägar utan att komma i kollision med hvarandra, icke tillgodosågs.

Icke fingo de vid detta möte någon öfning i den konsten. Så samlades en grupp af beväringar på ett ställe kl. 4 på morgonen för att infinna sig på den $1\frac{1}{2}$ mil derifrån belägna mötesplatsen kl. 8. Framkomne vid denna tid stodo de, väntande i egna kläder, under regn och blåst, till kl. 12, utan mat. Denna fingo de ändtligen kl. 5 på eftermiddagen. Således, några slags beräkningar från vederbörande befäls sida med afseende på beväringens ut- eller inmarsch kommo icke i fråga. Det gick på vinst och förlust.

Härtill kommer, att det vid beväringens öfningar och i allmänhet i fråga om krigsbildningen råder ett antiqveradt pedagogiskt system, i det man använder onödig kraft på ett litet ändamål. När det för en vanlig civilist är en ganska lätt sak att flytta ett gevär från venster

fotställning till venstra axeln, så gifver den militära instruktionen en ganska komplicerad väg för att nå detta samma mål. Här har under pågående artilleriexercis ett hjul glidit af sin axel och skall på-sättas. Det måste naturligtvis ske under vissa tempi, och då den för ändamålet kommanderade styrkan får knoga och anstränga sig utan att kunna komma till rätta med sitt uppdrag, ropar sergeanten: "tag riktigt tag, gossar!" Och så lägga de axlarne till, med åsidosättande af alla tempi, och så kommer vagnen i ordning. Hvad som visar sig vara svårt att verkställa under det militära tempot, det går dermot lätt för sig utan sådant. På så sätt kan karlen, som på hösten tages in i kasernen, der undergå flere månaders öfningar i allehanda tross, som väl någon gång kunna vara något vackert att skåda, men som i krig blifva till föga nytta, hvaremot han icke får undervisning och öfning i hvad som dock måste vara viktigast för hans utbildning i yrket, såsom målskjutning, taktik, m. m. Jag står därför fast vid mitt på-stående, att, vidkommande hvad infanterisoldaten har att lära i exercisväg, man med klokt användande af en månad bör kunna komma till samma resultat, för hvars vinnande man nu anser sig behöfva tre, naturligtvis under förutsättning af ett ordentligt pedagogiskt system. Vi stå här vid lag på samma ståndpunkt som på den tid, då den gamla lancastermetoden tillämpades i våra folkskolor. Hade man då till en gammal lärare uttalat sin förvåning öfver, att han behöfde använda så lång tid som tre år för att lära pojkarne läsa, skulle han utan tvifvel mer eller mindre harmset hafva svarat: jag vet att jag gör min pligt; jag drifver på och piskar pojkarne efter bästa förmåga. Och det förstår ni ej, som icke är fackman.» I sjelfva verket gjorde man också den gamle skolläraren orätt. Felet var icke hans, ty han kände icke någon bättre metod. Det var icke läraren man hade att förebrå, utan de ledande männen, som icke tillegnade sig en bättre metod.

Men jag vill ej heller lasta på herrar militärer så mycket för missförhållandena i fråga. Huru kunna begära att de skola inträda på reformernas väg, då deras förnämsta pligt är från begynnelsen till ändan lydningen. Ingen får hafva sin egen vilja. Men den som icke har en egen vilja, kan heller icke hafva en egen tanke. Hur kunna fordra, att krigsmannen under detta ständiga disciplinerande år ut och år in ända till han blifvit gråhårsman skall — om jag undantager en och annan starkare ande — kunna hafva kvar den sjelfständighet i tanken, som är nödvändig för att få fram och tillämpa ett reformerad system! Och det är just ett sådant som vi behöfva på militärbildningens område.

Jag har nyligen i en engelsk tidning läst ett referat öfver ett föredrag, hållet af segerhjelten från Egypten, General Wolseley. Ämnet för föredraget står i nära sammanhang med den fråga, som nu är före, om den tid, som fordras för beväringens öfning, och bör således ej vara alldeles främmande för oss. I nämnda föredrag yttrar den berömda generalen, bland annat, att han för soldatens användande i krig anser det vara icke blott ändamålslost utan rent af farligt att inlära honom så mycket likt och olik som nu är fallet, enär soldaten derigenom förleades att såsom någonting väsentligt på krigsfältet betrakta dessa

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

“rätningar“, och andra dylika “löjliga saker“, som han inläres under freden. “Det var farligt att under freden inlära soldaten sådant, som under krig icke är behöfligt“. Denne erfarne militär anser således att soldatens tid i läget icke bör upptagas af sådant, som inger honom en falsk föreställning om hvad kriget kräfver. Och söker man att ställa sig krigets mål klart för ögonen, måste man finna af huru underordnad betydelse många af de konster äro, som nu förekomma vid de militära öfningarne. Jag märkte, huru då nyss en talare här anmärkte, att han i sin ungdom i hemmet inhemtat så mycken militärisk färdighet, att han kunnat deltaga i hvilken bataljonsexercis som helst — jag märkte att, då detta sades, en af våra härvarande höge militärer log och ryckte på axlarna. Jag tror ock att talaren begick ett misstag, då han sade “hvilken bataljonsexercis har en stor mängd former i och för paraden, hvilka former äro rätt konstiga att inlära; men om denna exercis reduceras till endast de former, som *kriget* kräfver, skulle talaren kunnat hafva rätt.

Jag sade från början, att mitt yttrande i denna paragraf skulle blifva en kritik. Jag hade gerna önskat, att den nu varande krigsministern åhört denna kritik, men jag har dock dermed icke velat säga, att äfven om någon af hans nuvarande kolleger, som icke finnes här, skulle åhört denna min kritik, jag önskat genom dem få den till honom framförd. Jag hoppas emellertid, att han icke skall finna det under sin värdighet att läsa mina ord i protokollet.

Jag vill icke göra något yrkande, änskönt jag funnit mycket, som talaren på malmöbänken yttrat, af beskaffenhet att böra besvaras. Om saken nu vore i det skede, att man kunnat votera om densamma, skulle jag gerna anslutit mig till de ledamöter, af hvilkas åsigt jag i detta fall funnit mig tilltalad. Men i sakens nuvarande läge anser jag att man bör afstå från ett yrkande, som endast skulle vara fruktlöst.

Herr Danielson: Jag begärde ordet med anledning af Friherre Stackelbergs yrkande om afslag på mom. 2. Jag förundrar mig icke alls deröfver, att Friherre Stackelberg här kunnat göra ett sådant yrkande, då han redan inom Utskottet yrkat det samma. Men jag torde få i korthet angifva de skäl, som föranledt mig att yrka bifall till Utskottets förslag. Som herrarne se, är detta ett rent bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Man har trott att, när man bifallit Kongl. Maj:ts förslag i denna del, man således skulle hafva gjort rätt; och jag är öfvertygad derom, att äfven de herrar, som yrkat afslag i öfrigt, likväl funnit sig belättna med denna paragraf. Hvad beträffar Friherre Stackelbergs åsigt, så är klart, att den är precis den samma, som uttalades af sjöförsvarskomitén. Komitén hade tänkt sig att sjömanscorpsen skulle sammansättas på annat sätt än Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen, ett förslag som, enligt hvad herrarne känna, går ut på, att sjömanscorpsen skulle bestå af folk, som är förlagdt i orterna, och att således denna sjömanscorps skall, såsom bestående af fast och längre tjänande folk, ernå en högre skicklighet. Sjöförsvarskomitén hade äfven tänkt sig, att samtliga ynglingar, som voro inskrifna vid

sjömanshus, skulle undergå öfningar, då deremot Kongl. Maj:t uttalat, att både de ynglingar, som idkat utrikes sjöfart minst ett år, och lotsar samt lotslärlingar borde ega större skicklighet än de värnpligtige, som endast öfvats i 60 dagar. Jag hemställer om 60 dagars öfning kan anses i väsentlig mån öka sjömannaskickligheten. Detta bör så mycket mindre vara förhållandet, som det man under de 60 dagarne får lära hufvudsakligen utgöres af handgevärs- och kononexercis. Men detta är en sak, som i krig icke kan synnerligen mycket ifrågakomma för personer, hvilka egentligen äro afsedda till transportfartygens bemanning, hvartill de också synas, såsom varande sjömän, vara fullt skicklige.

En invändning, som Friherre Stackelberg gjorde, lydde sålunda: huru eger man kännedom om, att dessa ynglingar verkligen varit i sjömansyrket så många år, som föreskrifvet är? Jo, Kongl. Maj:t har ju föreslagit, att ynglingen skall *styrka*, att han under minst 12 månader haft anställning i utrikes sjöfart. Såsom det *nu* tillgår, känna herrarne allt för väl, att den beväringsskyldige mången gång endast skrifer in sig i ett sjömanshus, utan att alls gå till sjös, och så slipper han ifrån öfningarne. Sådant skulle hädanefter omöjliggöras.

Jag ber herrarne också behjerta, att denna affär går löst på 100,000 kronor om året, såvida de alla skola öfvas. Detta är en sak att taga i betraktande: hvarför skall man kasta bort 100,000 kronor till rakt ingen nytta? Jag tror att med dessa 60 dagars öfning för öfrige till flottan anslagne värnpligtige vi få fullt tillräckligt många ändå att öfva. Det är således icke endast en besparingsfråga, utan en fråga, som godt reder sig äfven från militärisk synpunkt, ty jag har hört militärer yttra att för flottan betyda 60 eller 90 dagar nästan enahanda. Jag vill för öfrigt tillägga: hvarför skulle just vi pålägga dessa ynglingar, som valt sjömansyrket till sin näring, större öfning än Kongl. Maj:t velat pålägga dem? Detta vore en obillighet från vår sida. Jag hoppas således, att Kammaren måtte bifalla mom. 2 oförändradt, så att från all öfning i fredstid befrias lotsar och lotslärlingar samt värnpliktig, som, efter att hafva varit inskrifven vid sjömanshus minst 4 år, minst 12 månader haft anställning i utrikes sjöfart.

Hvad beträffar anledningen hvarför Utskottet strukit rättigheten för nu ifrågavarande beväringynglingar att undergå hemöfningar och derigenom bereda sig möjlighet att slippa en del af de bestämda öfningarne, så tillåter jag mig upplysa, att det skett på grund deraf, att då man nedsatt öfningarne till 60 dagar, det också verkligen skall *blifva* 60 dagar. Det kan visserligen sägas, att de beväringsskyldige från städerna skulle häri hafva någon lättnad och att möjligheten der att komma tillsammans och öfva sig i skjutning skall vara lättare, och jag medgifver detta; men för landsbygdens värnpligtige skulle erbjuda sig i det hänseendet större svårigheter än fördelarne kunde blifva; ty de långa afstånden att komma samman och de många dagar, som derigenom skulle åtgå för att vinna den föreskrifna skickligheten, skulle upptaga mera tid och kostnad att fördelen blefve ingen.

Efter det mycken tid sålunda användts för dessa öfningar, är det antagligt, att högst få vid undergången pröfning vunno den åsyftade befrielsen från exercisen och då hade den härför använda tiden gått

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
förslaget.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
förslaget.
(Forts.)*

i detta fall utan resultat; och ynglingen finge lika väl exercera sina 60 dagar. Med hänsyn till dessa förhållanden borde det derfor vara bäst att göra öfningstiden beständ, så att, när denna är gången, den föreskrifna öfningen också är verkställd, och mig synes att man derigenom har besparat ynglingarna både kostnad och tid.

Jag skall icke upptaga herrarnes tid längre, ty jag antager att det största intresset för frågans behandling nu är borta. Jag har likväl velat yttra detta för att gifva skäl för det yrkande jag gjort. Jag anhåller att mom. 2 måtte bifallas oförändradt, men paragrafen i öfrigt med den i min reservation föreslagna lydelse.

Häruti förenade sig Herrar *L. Jönsson* och *Magnus Andersson*.

Herr Wikstèn: Jag skall endast inskränka mig att yrka bifall till Herr Danielsons motion. Sextio dagars öfning för beväringen är det högsta jag vill vara med om.

Herr Lyth: Det glädde mig verkligen att höra min ärade vän på ölandsbänken, då han nyss yttrade, att han icke trodde sig kunna göra något bättre, än då han i 2:dra momentet af denna paragraf tillstyrkte Kongl. Maj:t förslag. Jag skulle för min del hafva önskat, att han och öfriga reservanter uttryckt samma tanke äfven i fråga om 1:sta momentet af samma paragraf, men derom yttrade han sig alls icke.

Jag känner nog till stämningen i denna Kammare, då det gäller att på något sätt tillöka beväringsofningarne och vet att sådana förslag här alltid mötas af motvilja. Äfven under diskussionen här i dag har denna motvilja tydligt framträdt, men jag kan derfor icke underlåta att till Kammarens protokoll nedlägga åtminstone min protest emot en dylik åsigt.

Huru jag än tänker mig saken, vi må nu hafva värfvad eller indelt stam och denna stam må hafva längre eller kortare öfningar, så är det vigtigaste för oss, att våra värnpligtige, som dock utgöra största delen af vår armé, till hvilka vi i farans stund skola sätta vår tillit och af hvilka vi kunna påräkna största patriotism och offervillighet, erhålla en tillfredsställande utbildning. Detta tror jag icke kan ernås på 60 dagar. Jag är från en provins, der befolkningen under mera än 70 år underkastat sig en värnpligtsskyldighet, som uppgår till mera än 60 dagar och, om man räknar noga, säkerligen stiger till 90 dagar, såsom här af Utskottet blifvit föreslaget. Det oaktadt kan jag försäkra herrarne, att jag icke på Gotland någonsin förnummit något missnöje med öfningstiden, men väl med sjelfva organisationen i öfrigt.

Jag har talat med åtskilliga på Gotland bosatta tyskar, dels der nere och dels då jag träffat dem här i Stockholm, och dessa få likväl underkasta sig sådana öfningar under 2 eller 3 år. De säga alla med en mun, att det är en tung börda man pålagt dem, men att de hafva en tillräcklig ersättning deruti, att deras ynglingar återkomma från de militäriska öfningarne med friska och stärkta krafter, som göra dem mera dugliga för sina borgerliga sysselsättningar än de förut voro och att de derfor voro tillfreds med den stora tungan dem ålåg.

Då dessa tyskar tala så, skulle icke vi svenskar också kunna underkasta oss 90 dagars öfning? Det är dock endast fråga om 90 dagar af ett helt lif och att man icke skulle kunna underkasta sig en så obetydlig uppoffring, kan jag icke fatta. Det är därför i fosterlandets och denna ungdoms namn jag förklarar, att jag kommer att rösta för de 90 dagarnes öfning, om en votering kommer i fråga, utan att jag därför behöfver underkasta mig benämningen fraspatriot, som min värderade vän på göteborgsbänken behagar kalla alla som vilja gå längre än han med sina lätta åsigtger gör i afseende å behovet af vapenöfningar för ynglingarne i vårt land. Det var för mig en öfverraskande berättelse han framstälde om beväringsofningarne i Östergötland; och äfven hans åsigt om, huru fort man skulle kunna uppfostra ynglingarne till krigsduglighet genom de nya undervisningsmetoder han omnämnde, förvånade mig verkligen. Det vore nog en god sak, om vi hade sådana metoder, eller män, som kunde undervisa i hvad som behöfves på en så orimligt kort tid, men just emedan jag icke tror på dessa uppgifter, utan anser att dertill behöfves ganska lång tid, skulle jag för min del hjertligt önska att Utskottets förslag i denna del måtte af Kammaren bifallas.

*Angående
förändrad
organisation
af land-
försvaret.
(Forts.)*

Herr *Bokström* instämde i Herr *Lyths* anförande.

Herr C. Carlson: Anledningen, hvarför jag vid denna paragraf begärt ordet, är att då förslaget till ny arméorganisation inkom till Kammaren, så var det just denna paragraf, som jag ansåg vara den viktigaste. Alla synas vara ense derom, att vi behöfva ett bättre och starkare försvar, men deremot tyckas tankarne vara delade om, huru detta försvar bäst skall vara organiseradt, äfvensom om kostnaderna för detsamma.

Vid ett kort besök i Första Kammaren hörde jag yttras, att föreliggande förslag till härordning skulle vara bättre än 1878 års förslag, men att det icke gerna kunde bifallas, därför att rustnings- och roteringsbördan tillika skulle afskrifvas, hvilket man ansåg vara origtigt. Vidkommande det nya försvarets duglighet hafva fackmän här i Kammaren förklarar, att det endast är i bataljerna detta kan pröfvas och bedömas. Jag ber dock att Gud måtte bevara oss för en sådan pröfning. Min tro är att ett försvar, hvars bördor vi någorlunda kunna bära, är mera betryggande än ett sådant, på hvilket vi måste uppoffra alla våra krafter och tillgångar. Den öfningstid, som beväringen nu har, är visserligen kort, men ändå tror jag icke att den militära bildningen i vårt land är så dålig, som mången påstår. Jag har sjelf varit i tillfälle att taga Uplands regementets och andra årets beväringsofningar i närmare betraktande i närheten af mitt hem, och jag blef verkligen öfverraskad af den ordning och den skicklighet, hvarmed, så vidt jag kunde bedöma, dessa öfningar utfördes. Då jag dessutom väl känner allmänhetens förhållanden, dess sträfvanden, mödor och bekymmer för sin utkomst och huru angeläget det är att den icke onödigtvis uppoffrar några dagsverken, så anser jag att beväringens öfningstid borde inskränkas så mycket som möjligt. Ja, jag skulle till och med serna se, att den blefve kortare än reservanterna föreslagit, men då

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

något sådant väl icke är möjligt, så får jag förena mig om detta förslag, och, då jag är fullt övertygad att föreliggande förslag till härordning skulle, om det antagits, blifvit lyckobringande för konung och fosterland, för hvilkas väl, jag vågar säga det, svenska folket alltid varit och ännu är beredt att göra de största uppoffringar, beklagar jag högeligen den utgång, som frågan fått genom Första Kammarens beslut.

Herr A. Göransson: Jag tror att bestämmelsen i denna paragraf, nemligen 90 dagars öfningstid för de värnpligtige, är den för hvilken svenska folket mest fruktar i hela det föreliggande härordningsförslaget. En anledning till denna fruktan är troligen, att stadgandet om 90 dagars öfningstid är det som folket bäst kan fatta och förstå i hela förslaget, och en orsak hvarför detta stadgande mötes med så allmän ovilja är utan tvifvel, att dessa 90 dagar drabbar den fattige jemförelsevis tyngst. Man säger visserligen att, när det gäller fosterlandet, bör ingen uppoffring anses vara för stor, och att således dessa 90 dagar ej heller borde betyda så mycket. Men då får jag säga, att det högeligen förundrat mig att, i fråga om så väl stammens aflöning, som den obetydliga ersättningen till de värnpligtige af 20 öre om dagen, flere herrar militärer reserverat sig emot Utskottets förslag, och att de härför åberopat just det skäl, att vårt försvar derigenom skulle blifva för dyrt. Likaledes har det förvånat mig att från det hållet icke finna några reservationer, när det gällt deras egen, d. v. s. det högre befälets aflöning, som i allmänhet tycks vara ganska rundligt tilltagen. Det tyckes väl som om man kunde hafva anspråk på att äfven desse gjorde några uppoffringar för fäderneslandet och icke fordrade full betalning eller till och med öfverbetalning för sitt arbete. Jag tror nemligen att 90 dagars öfningstid kan för mängen fattig kännas lika tung, som några hundra kronors årlig uppoffring är känbar för mängen ibland oss här.

Det är äfven en annan omständighet, som jag här vid lag icke kan undgå att tänka på, och det är att en stor del af dem, som komme att få vidkännas tungan af denna utsträckta öfningsskyldighet, icke har ett ord med i laget, hvarken då det gäller att utse ombud, som skola besluta derom, ej heller då ombuden lägga sin röst i urnan. Det är vi, mine herrar, som bestämma öfver dessa, och de hafva intet annat än att lyda. Jag undrar dock om vi sjelfva skulle vara så särdeles belåtna, i fall andra komme och under samma förhållanden pålade oss bördor, dem vi utan knot måste bära. En talare har visserligen sagt att de värnpligtige i allmänhet icke skulle hafva uppnått den ålder, att de finge hafva rösträtt. Det kan visserligen vara sant, men det finnes många mindre bemedlade och fattige, hvars söner måste underkasta sig värnpligten och derigenom får äfven fadern, för så vidt de äro en familj, vidkännas bördan deraf, men han har icke politisk rösträtt, oaktadt han befinner sig i den ålder, att han derför kunde hafva sådan. Det synes mig därför icke vara klokt att fordra ett så tryckande försvar, att det väcker allmänt missnöje. Jag tror att ett sådant försvar är i farans stund mindre värdt, än ett försvar,

som är billigare och som folket med kärlek vill åtaga sig. Man har talat om den rena värnpligten såsom den riktigaste grunden för försvarets utgörande. För min del kan jag dock icke finna den vara fullt rättvis, emedan den komme att kännas mera tryckande för de fattige än för de öfrige. De fattige hafva nemligen mindre att försvara än andra, och deras bidrag till försvaret bör därför också vara mindre.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

På grund af hvad jag nu anfört anser jag att 60 dagars öfnings-tid för de värnpligtige är alldeles tillräcklig och att folket icke förmår underkasta sig någon längre. Skulle det sedan visa sig, att den behöfver utsträckas, och att folket förmår bära den, så kan den ju då ökas till 90 dagar, men att nu på en gång bestämma den så lång, det tror jag skulle röna stark ovilja i landet. Jag anhåller följaktligen om bifall till Herr Danielsons reservation.

Grefve Björnstjerna: Vål vet äfven jag, att icke allt är väl bestäldt med vårt försvarsväsende, men om det skulle stå så illa till dermed, som talaren på göteborgsbänken sökt göra troligt, vore sådant verkligen att beklaga. Herr Hedlund synes hafva tagit till sin uppgift att vid alla tänkbara tillfällen komma fram med beskyllningar mot vårt armébefäl, beskyllningar, hvilka möjligen kunna vara på sin plats i en tidningsartikel, men alldeles icke här i Kammararen. Jag skall dock söka att i korthet besvara dem.

Herr Hedlund berättade oss först, att beväringen var utsatt för allt annat än lämplig behandling från befälets sida redan på sjelfva samlingsdagen. Jag vill då fråga, hvad kan väl befälet rå för, om kronobetjeningen sätter ut samlingstiden så tidigt, att beväringen sedan får vänta flere timmar på sin middag? Det är ju vederbörande kronobetjening, alldeles icke befälet, som bestämmer samlingstiden.

Vidare påstod Herr Hedlund att i stället för att använda tiden till gymnastiska öfningar och sådant, som för manskapets utbildning kan vara af nytta, ödes tiden bort på att lära dem helsa och andra dylika saker, som äro alldeles onödiga. Det kan dock vara olika meningar, om hvad som är onödigt eller icke; och jag tror icke, att Herr Hedlund är rätte mannen att bedöma den saken. Jag är för öfrigt fullt förvissad, att aldrig beväringens tid någonstädes upptagits med att under en timme dagligen lära sig *helsa*, troligen inbegripes under denna "*helsning*" hvad som vanligen kallas "*soldat-instruktion*" och denna är deremot för den unge beväringsskarlen både nödig och nyttig.

Herr Hedlund har äfven i dag upprepat historien om sandbärningen. Det är nu en gammal historia. Jag vill verkligen påminna mig, att det för åtskilliga år sedan någonstädes inträffade, att beväringen under en regnvädersdag kommanderades att biträda vid exercisfältets planering. Detta förefaller icke vara särdeles farligt och torde dessutom icke vidare komma i fråga. Den historien torde därför utan olägenhet kunna lemnas åt glömskan.

Mycket intressant var deremot samme talares förklarande, att han ville åtaga sig att på en månad *lära* rekryterna det samma, hvartill

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

befälet för närvarande använder tre månader. Vore detta verkligen så, skulle det för vårt försvarsverks utveckling vara af största vikt, om krigsstyrelsen kunde övertala Herr Hedlund att utlära denna sin konst. Den besparing, som deraf skulle uppstå, vore nära nog ovärderlig. För min del vågar jag dock draga denna Herr Hedlunds för-måga något i tvifvelsmål, synnerligast som hans begrepp om exercis förefaller vara något orediga. Han påstod t. ex., att bataljonsexercisen nu är så ofantligt inkrånslad, endast för att man dermed skall kunna lysa vid paraderingar. Jag ber då att få upplysa honom om, att defileringsparaderingar genom en vanlig kolonnformation, samt att icke några andra rörelser dervid förekomma.

Han talte vidare om den mängd olika rörelser beväringsskarlen eller rekryten måste lära sig i och för bataljonsexercisen. Jag får då underrätta honom derom, att beväringsskarlen icke har en smula mera att lära i och för bataljonsexercisen än för vanlig afdelningsexercis. Det är befälet, som måste lära sig hvad som i och för en viss rörelse i bataljon skall kommenderas. Hvad derefter af manskapet utföres är intet annat än samma enkla saker, som inlärts i afdelningsexercisen. Herr Hedlund talade vidare om de invecklade handgreppen och framhöll en engelsk generals yttrande, att man borde så mycket som möjligt inskränka dessa. Ja, säkerligen bör detta ske i England; der förekommer ännu en så orimlig massa föräldrade grannlåter i den vägen, att för en vanlig vaktparad åtgår en timmes tid. Men så är icke förhållandet här; handgreppen i vår exercis äro de enklaste, man kan tänka sig. Men nog böra väl karlarne ändock lära sig att flytta geväret någorlunda samtidigt, motsatsen vore hvarken vackert eller välbetänkt. Hvad angår Herr Hedlunds berättelse om målskjutningarna, och hans påstående, att man der sätter geväret i beväringens hand och låter honom sedan skjuta huru han ville, utan någon som helst instruktion, förklarar jag bestämdt att så icke sker. Vid hvarje aldrig så liten skjutafdelning beordras både befäl och underbefäl. Manskapet instrueras alltid så noga som sig göra låter. Att detta med beväringens korta öfningstid icke blir fullständigt, faller af sig sjelf. Herr Hedlund uppgaf vidare att tillräcklig uppmärksamhet icke heller egnas åt stammens målskjutning. Dessa öfningar pågå dock oafbrutet under hela mötestiden, afdelning efter afdelning, och fullt säkert är att ingen annan öfning så uppmärksammas som denna.

Jag skall nu icke vidare följa Herr Hedlund i hans besynnerliga berättelser, hvilka tydligt nog utvisa, att han icke har så noga reda på de förhållanden, om hvilka han dock tycker så mycket om att här orda. Jag öfvergår deremot till Herr Folke Anderssons anförande. Han omtalade deri, att han såsom yngling efter 14 dagars förlopp lärt sig att exercera fullkomligt väl. Ja, det vore väl om alla hade lika snabb uppfattningsförmåga som han; men så är olyckligtvis icke förhållandet. Med förundran hörde jag deremot hans beskrifning öfver föräldrarnes fasa, då de skulle skicka sina söner till beväringens mötet, hvarifrån ynglingarne sedan efter hela 14 dagars bortovaro återkomme fullkomligt demoraliserade. Det var i sanning beklagansvärda ynglingar, som på så kort tid kunde andligt förstöras! Herr Andersson berättade vidare,

att då man velat borttaga krogarne från mötesplatserna, hade befälet motsatt sig detta. Detta är ett fullkomligt misstag; både jag och Friherre Leijonhufvud hafva här i Kammaren upplyst att regementsbefälet ej hade det allra minsta att deremot invända, om truppen verkligen önskade saken. Hvarken vid underbefälsskolorna å Carlsborg eller i Stockholm finnas utskänkingsställen; vi tillade dock att det under vissa förhållanden vore svårt om tillgång till starka drycker saknades för truppen, då befälet fortfarande dagligen begagnade sig deraf. Finnas lönkrogar nära mötesplatserne, är detta en sak som rör kronobetjeningen, icke befälet.

Herr Gumælius beklagade, att beväringens skjutöfningar så illa bedrefvos, att man icke kunde låta andra beväringssklassen deltaga med stamtruppen i skarpskjutning under manöver. Mig förefaller det deremot att om man tillvägagått på annat sätt, hade detta varit oförsvarligt; att öfva beväringen i skarpskjutning på vanlig skottbana är rätt och och detta sker äfven. En annan sak är deremot att sätta skarpladdade gevär i beväringens hand och låta honom dermed manövrera i bruten mark. En dylik exercis fordrar stor lystring och elddisciplin och kan vara farlig till och med när den sker med öfvad trupp, således i allt för hög grad, om den skulle utföras med vår beväring.

Hvad nu sjelfva hufvudfrågan angår, har den ene talaren efter den andre här yttrat, att dessa föreslagna 90 dagar vore en så tung börda, att folket omöjligen kunde stå ut dermed. Jag frågar blott finnes det något annat land i Europa, der de värnpligtige hafva så kort öfning. Om något sådant land finnes, anhåller jag att detta måtte uppgifvas; jag känner det icke. Jag vill dessutom påminna att dessa 90 dagar skola fördelas på två år. Herr Folke Anderssons tal om att beväringen skulle vara borta 90 dagar på året håller således icke streck. Med en så obetydlig stamtrupp, som Kongl. Maj:t föreslagit, är det gifvet, att om försvaret skall erhålla någon fasthet, måste beväringen öfvas åtminstone så mycket, som motsvarar vanlig rekryt-exercis, det är detta, men intet derutöfver Kongl. Maj:t begärt och Utskottet tillstyrkt.

Den siste talaren påstod, att det egentligen vore de fattiga ynglingarne, som skulle komma att drabbas af den utsträckta beväringsofningen. Jag bestrider detta. Den verkligt fattige lider ej deraf. Jag har tvärt om hört fattiga beväringynglingar medgifva, att de aldrig fått så god mat, aldrig varit så väl klädda eller blifvit så väl ombonade som under beväringstiden. Vill man vara rätt upprigtig, måste man då ej måste medgifva, att det egentliga obehaget af de förlängda öfningarna drabbar hemmansegaren, hvars dräng derigenom under en längre tid måste vara borta från sitt arbete. Detta är dock en uppoffring som jag anser att hemmansegaren bör underkasta sig, då det gäller ett så stort mål, som fosterlandets försvar. Vilja vi hafva en pålitlig krigshär, måste vi se till, att de uppoffringar, vi för detta ändamål göra, i verkligheten tjena något till, hvilket säkerligen icke blir fallet, om vi inskränka den af Kongl. Maj:t föreslagna tiden för beväringens öfvande.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Slutligen vill jag påminna om, att de 90 dagarnes öfning först om 15 år kommer att utkrävas. Endast småningom, år efter år, ökas den nuvarande öfningstiden; obenägenheten deremot skall sålunda efter hand försvinna och behovet deremot allt mera växa in i folkmedvetandet.

Man har talat om att folkopinionen nu skulle så kraftigt och enhälligt uttala sig mot den föreslagna utsträckning af beväringsofningarne, att det vore fara värdt att trotsa densamma. De af herrarne, som genomläst bondeståndets protokoll för den tid, då den tvååriga beväringsexercisen infördes, veta noggsamt, huru man då förutspådde, att nämnda åtgärd skulle framkalla en icke anad ovilja i landet, ja, att man till och med kunde befara uppror. Nå väl, saken blef lag. Har någon människa rört ett finger deremot? Nej, visst icke, och ingen finner nu annat än att saken var välbetänkt. Så skall det äfven gå med denna utsträckta öfning. Det är för resten icke för mycket begärdt, om man fordrar af oss, att vi om 15 år ikläda oss en skyldighet i alla fall mindre än den, som alla andra länder i Europa längesedan antagit och som vårt grannland Finland åtagit sig, utan att därför begära afskrifning vare sig af grundskatter eller indelningsverk.

Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Olof Jonsson: Jag anhåller blott att få nämna, att jag icke ändrat åsigt beträffande organisationen utaf flottans personal, sedan sjöförsvarskomitén slutade sitt arbete, och att jag således icke heller kan godkänna de utaf Kongl. Maj:t föreslagna och af Utskottet tillstyrkta undantagen i paragrafens andra moment.

Herr *O. B. Olsson* förenade sig med Herr Olof Jonsson.

Herr Björkman: I förra veckan uttalade jag från denna plats af innersta öfvertygelse min åsigt i denna fråga. Nu har jag begärt ordet särskildt för att få säga ett par ord angående beväringens öfningstid; och har jag i detta afseende, efter moget betänkande, bestämt mig för att rösta för 60 dagar.

Man har påstått, att den diskussion, som här nu föres, sedan frågan genom Första Kammarens afslag förfallit, icke är annat än spegelfäkterier, men för mig är den icke det, och icke heller, som jag tror för de flesta af oss, ty när man skall stifta en lag för krigiska förhållanden, så är det icke underligt att man beröres af krigiska tankar. Jag har personligen sammanträffat med två framstående amerikanska officerare, en general och en öfverste, och med dem samtalat rörande detta ämne. De påstodo, att man på fyra veckor kan gifva ett alldeles oöfvadt beväringsmanskap så god öfning, att det, såsom under amerikanska kriget visade sig, vågar gå i strid emot en stark fiende. Men för att vinna detta resultat erfordras, att man har mycket godt om befäl, så att man kan dela manskapet i så små grupper, att man kan hafva dem alla under ögonen. Detta är orsaken hvarför jag röstar för 60 dagar.

Vidare har jag sjelf så pass erfarenhet i detta fall, att jag kan

säga att med en yngling med någorlunda god fattningsförmåga kan man komma till rätta på vida kortare tid än generalerna ansett nödigt. Att de äro af denna åsigt, det undrar jag icke på. De, som jag, äro gamla, och den allt mer och mer stigande upplysningen ändrar förhållandena.

För öfrigt är det, såsom en hvar vet, icke nog att man i krig har en massa bra folk, bra exereradt och tappert folk, en mängd af hästar och kanoner, goda skjutvapen samt dugtigt med kulor och krut, utan det är en annan sak, som är vida viktigare, och det är *penningar*. Sakna vi penningar, så hjälper intet af allt detta. Jag har tänkt att detta vore ett skäl, hvarför vi i fredens dagar skulle lägga åsido så stora besparingar som möjligt, så att vi i farans stund, i fall den kommer, hade ett kapital att föda och kläda vår armé med; och jag tror icke att man bör heta förrädare, därför att man handlar efter sin öfvertygelse för ett älskadt fosterland. För att undvika beskyllningen för köpslagande hade jag också helst sett, att skattefrågan icke varit beroende af denna fråga, men då nu så är, böra vi söka att göra så godt vi kunna så väl i ena som andra afseendet och hushålla, då vi kunna. På dessa grunder yrkar jag bifall till reservanternas förslag, som jag anser vara både praktiskt i kritiska tider och nyttigt för ynglingarne, som ju alltid få draga det kortaste sträet, då man särskildt tager hänsyn till skattefrågan.

Angående förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Herr C. A. Larsson: Det förundrar mig verkligen, att prosten Lyth icke tagit notis om de 10,000 underskrifter, som Ridderstad skickat honom. I nästan alla de resolutioner, som äro undertecknade med dessa underskrifter, uttalas farhågor för de 90 dagarne. Detta har varit hufvudtemat vid alla folkmöten, och när man söker öfvertyga folket om nyttan och nödvändigheten af denna öfningstid, mötes man med det skälet, att alla dessa beväringssynglingar äro fattigt folk, som ingenting har att försvara. Detta har också gjort att jag inom försvarskomitén sökte verka för att komitén icke skulle bestämma mera än 60 dagar. Jag har mitt yttrande der uppskrifvet och i detta heter det: "Då folket inom de flesta delar af landet hyser en afgjord motvilja för den under fredstid bestämda öfningstiden *nittio dagar* i stället för nuvarande *trettio dagar*; så yrkas att denna öfningstid måtte ned sättas till högst *sextio dagar*, fördelade på två år med trettio dagar under hvardera året, jemte rättighet för den, som i skarpskyttecorps eller på annat sätt tillägnat sig det kunskapsmått i skjutning jemte annan exercisöfning, hvilken enligt nu gällande lag blifver från första årets vapenöfning, att jemväl hädanefter vara befriad från trettio dagars vapentjänst."

"Man kan i sanning säga att den nya härordning, som nu föreslås, äfven om de ändringar, som jag påyrkar, blefve godkända, kommer att i sig innebära vida mer än den närvarande försvarsstyrkan; ty dels vinnes inom trettio år en femdubbelt så stor mansstyrka, hvilken genomgått rekryt- och korpalskola, som den nuvarande stammen, hvilken onödigt öfvas i nästan samma tempon hela sin tjänstetid, omkring trettio år, och kostar det allmänna lika mycket som 125,000

*Ängående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

man, hvilka kvarstått i stammen sex år hvardera för att sedermera ingå 6 år i reserven och ytterligare 8 år i landstormen.“

Jag vill dessutom upplysa om att jag år 1878, då jag var en af motionärerna om ny beväringsslag, hade godkänt de 90 dagarne, emedan man på den tiden icke kunde föreställa sig, att någon lindring i detta antal öfningsdagar kunde åstadkommas. Men då Första Kammaren vid 1878 års riksdag, likasom nu, afslog det af landtmannapartiet framlagda förslaget, yttrade jag min åsigt under diskussionen och försäkrade, att Riksdagen aldrig vidare skulle få ett så dyrbart förslag att gå igenom och det visar sig ock af det nu behandlade förslaget, der man gått ganska fogligt till väga och åstadkommit en och annan möjlig besparing. Men som vi höra att Första Kammaren ändå ansett det vara för dyrbart, vill jag fästa uppmärksamheten på att egenyttnan icke ligger hos det så kallade landtmannapartiet. Ty vi erbjuda ett storartadt försvar och underkasta oss de stora kostnader, som deraf blifva en följd. Men de herrar, som icke känna denna börda förut, tycka att det skall blifva obehagligt att taga del i dessa kostnader och därför söka de motverka förslaget. För min del vill jag förorda bifall till Herr Danielsons reservation om de 60 dagarne. Hvad angår flottans manskap, så vill jag icke lägga mig deri, ty derom har jag ingen erfarenhet.

I detta yttrande instämde Herrar *J. Andersson* i Jönvik, *Chr. Assarsson*, *P. Nilsson* i Råby, *C. I. Bengtsson* och *A. Magnusson*.

Herr *P. M. Larsson* i Löa: Jag har icke förut besvärat med något anförande i försvarsfrågan under de sex dagar, diskussionen derom pågått, och ber nu endast få biträda malmörepresentanten Herr Andersson i hans förslag om öfningar i hemorten för beväringen, emedan detta mycket tilltalade mig såsom väl värdt att tänka på. Medan jag nu har ordet, skall jag desslikes anhålla att få instämman med Herr Gumelius åtminstone i hvad han nu senast yttrade. Som flere talare anmält sig och ropen på proposition blifva allt starkare, skall jag icke längre uppehålla Kammarens tid, utan, som sagdt, inskränka mig till ett instämmande med de båda omnämnda talarne.

Herr *A. Göransson*: Som jag blifvit interPELLERAD af Grefve Björnstjerna, ber jag att få bemöta honom med några ord.

Han yttrade, att de fattige icke skulle hafva ondt af dessa öfningar, utan tvärt om der få god uppfostran, kläder och föda, och komma från mötet bättre än de voro, då de kommo dit. Jag vill icke bestrida att en del kan få nytta af dessa möten, men jag vet äfven att i min hemort har ofta händt att mången yngling har varit nykter och ordentlig, då han gått till mötesplatsen, men då han kommit derifrån har han kunnat vara både drunkare och svärjare och har der grundlagt laster, hvilka sedan ofta följt honom hela lifvet igenom. Orsaken härtill tror jag i första rummet bör tillskrifvas den förderfliga krogrörelsen, som florerar vid våra lägerplatser. Så länge ej detta onda blir utrotadt, tror jag ej att frukterna af god uppfostran och bildning

komma att visa sig synnerligen stora bland våra beväringssynglingar. Ej heller kan jag finna att den fattige får åtnjuta befrielse från vapenöfningarne på grund af sin fattigdom. I 16 § heter det härom: Uppskof med inskrifning till nästföljande års inskrifningsförrättning kan medgifvas:

a) den, som af en eller annan möjligen öfvergående anledning, såsom tillfällig sjukdom, försenad kroppsutveckling eller dylikt, vid inskrifningsförrättningen befinnes till tjensten oförmögen eller olämplig; samt

b) ende arbetsföre sonen till orkeslös eller vanför fader eller till enka, äfvensom ende arbetsföre brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra fader- och moderlösa syskon, dock endast så vida sagda föräldrar eller syskon äro af sonens eller broderns arbete för sitt uppehälle beroende och med honom sammanbo.

Förefinnes dylik anledning till befrielse ännu vid inskrifningsförrättningen det år, under hvilket den värnpligtige fyller sitt 24:de lednadsår, frikallas han under fredstid från värnpligtens fullgörande i beväringen. Någon annan befrielse än denna finnes icke. Det måste således blifva en uppoffring för den fattige, ty huru liten aflöning kroppsarbetaren än får i vårt land, måste han väl ändå under sommartiden få något mer än 20 öre per dag öfver föda och kläder.

Vidare yttrade Grefve Björnstjerna, att olägenheten af dessa öfningar drabbade icke den fattige, utan hemmansegaren derigenom, att denne under tiden mistade sin dräng. Men i vår trakt åtminstone får en dräng, som skall exercera, mindre lön än han eljest skulle få, och förlusten drabbar således icke hemmansegaren, utan drängen.

Det har äfven sagts, att våra värnpligtige skulle få minsta öfningen i jemförelse med andra länders, och detta kanske nog är sant, men jemförelsen bör då också utsträckas till andra afseenden. Kanske hafva våra värnpligtige äfven mindre förmåga att bära bördan än de i andra länder hafva.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Ola Månsson: Då jag rörande den här omtalade beväringssöfningstiden varit i tillfälle att för nära ett år sedan i en offentlig handling, som delgifvits Kammaren, gifva tillkänna mina tankar, som helt och hållet öfverensstämma med reservanternas i det Särskilda Utskottet, har jag i den delen ingenting att säga. Men här är något annat man kunde tala om. Visserligen är ej nu tillfället lämpligt att påyrka förändringar, men annars hade jag här tänkt framställa ett sådant ändringsförslag, att alla öfningarne för beväringen fingo med 60 dagar under första året fullgöras. En bland anledningarne till obenägenheten hos våra ynglingar mot vapenöfningarne är den, att de måste i 2 på hvarandra följande år gå till lägerplatsen. Man ser dem också ofta söka tillstånd att under ett år få fullgöra sin värnpligtsskyldighet, jag tror att, om man vill häfva denna motvilja mot beväringssöfningarne, skulle man kunna lemna frihet att de, som ville, finge under ett år fullgöra sin värnpligt, och jag är öfvertygad om, att detta skulle i betydlig mån motverka förskräckelsen i

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

landsorten mot dessa öfningar. I militäriskt hänseende säges, att en sådan frihet icke vore nyttig, men hvad den ekonomiska sidan af saken beträffar, så är jag viss om, att härigenom skulle vinnas stora besparingar. Ej heller tror jag, att det i militäriskt hänseende kunde vara något farligt, om de finge exercera ett år 60 dagar i stället för 40 dagar under första och 20 under andra året. Tvärt om tycker jag, att, om öfningarne skedde i ett sammanhang, den värnpligtige skulle inhemta mycket mera än om mellan öfningstiderna vore ett långt mellanrum, hvarunder han kunde hinna glömma hvad han förut inhemtat. Jag skall likväl icke under frågans nuvarande ståndpunkt framställa ändringsförslag i den riktningen jag här uttalat, då ju hela frågan på Medkammarens motstånd för denna riksdag fallit, men jag tror, att här varit ett tillfälle att göra en stor besparing utan att göra någon skada i militäriskt afseende. Jag skall emellertid nu sluta med att yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr C. A. Andersson från Malmö: Jag skall icke upptaga herrarnes tid länge. Det var egentligen med anledning af Herr Danielsens yttrande, som jag tog mig friheten att ännu en gång begära ordet. Han sade nemligen att mitt förslag hufvudsakligast skulle bereda fördelar för städernas invånare. Jag vill gerna gifva honom rätt i det fallet, men jag hemställer, huruvida det kan skada landsbygdens befolkning, att städernas invånare i detta fall beredas några fördelar. Jag tror det icke. Dessutom anser jag att mitt förslag, om det antoges, skulle kunna vara till fördel äfven för landsbygdens invånare, i synnerhet de mera tätt befolkade orterna.

Grefve Björnstjerna yttrade, att det icke finnes något land, der beväringen har så liten öfning som i Sverige. Det tror jag också. Men herr grefven må också betänka, att det finnes icke något land i hela den civiliserade världen, der arbetaren betalas så dåligt som i Sverige. Det finnes kanske få inom denna Kammare, som så mycket varit i beröring med arbetarne som jag. Utgången ur en arbetarefamilj och sjelf arbetare är jag van från barndomen att umgås med dem, och sedan jag kom till mognad ålder, har jag varit ordförande och mångårig styrelseledamot i arbetareföreningen i Malmö. Jag tror därför att jag talar af erfarenhet, då jag nu vill föra arbetarens talan. Jag har hört mången inom denna Kammare tala om den stora emigrationslusten, som griper omkring sig i Sverige; och vid månget tillfälle torde det kanske varit mindre berättigadt att tala härom än vid detta. Många hafva sagt att det är ganska nyttigt för vårt fosterland, att en stor del af befolkningen lemna detsamma, ty det finnes tillräckligt mycket folk ändå. Mången har sagt, att det är den inskränkta rösträtten och religionstvånget, som äro orsaker till den stora emigrationen, ja, en och annan påstår till och med, att det är den gamla reslusten, af hvilken våra förfäder besjälades, som kommit på folket. Nej, mine herrar, ingenting af detta är sant! Jag medgifver gerna att det kan finnas en och annan som lemna vårt land till följd deraf, att han hyllar en mot vår statskyrka stridande religion, men hvad det sista argumentet beträffar, nemligen att vikingalynnet skulle vara en

af orsakerna till emigrationen, så tror jag icke att detta är faktiskt. Då förundrar det åtminstone mig att icke de af landets invånare, som sitta i god samhällsställning, också emigrera. Hvarför skulle icke reslusten också komma öfver dem? En och annan, i synnerhet de som äro bosatta på landsbygden, kunna kanske resonnera på det sättet och säga, att det icke är så farligt om 50,000 personer om året lemna landet, men vore de bosatta i en sjöstad, hvaröfver denna menniskoexport eger rum, och såge dessa personer som lemna vårt land, skulle de kanske få en annan tanke om saken. Det är nemligen ej drönarne, de som ej vilja eller kunna arbeta, hvilka vända oss ryggen, utan det är i allmänhet den bästa arbetarebefolkningen. Jag har mången gång gifvit mig i samtal med dessa emigranter och frågat dem om anledningen till att de lemna landet. Svaret har oftast blifvit, att ekonomiska skäl tvingat dem dertill. Deras nutid har varit mörk och de hafva ansett att det på ålderns dagar skulle blifva lika dåligt, om icke sämre, ty de hafva icke med bästa vilja i verlden kunnat lägga ihop någon sparpennning. Det har varit vemod och misströstan, som drifvit dem att lemna landet. Och då jag frågat dem, om de icke skulle komma att sakna sitt fosterland, har jag ofta fått till svar: "jo, men ett land, der jag icke kan försörja mig och kosten ofta är sämre än den, som består husbondens gårdvar, det landet vill jag icke kalla mitt fosterland, i det landet vill jag icke stanna". Som sagdt, emigrationen gifver jag större betydelse än mången annan, och om vi antagit denna värnpligtslag, hade den säkert blifvit ändå större; jag tror att den åderlåtning, landet derigenom får vidkännas, icke är nyttig för samhällskroppen.

Här har äfven blifvit yttradt, att dessa petitioner och dessa listor, som blifvit insända till en del af Riksdagens ledamöter, och dessa folkmöten, som blifvit hållna, dem bör man icke gifva så stor betydelse, som en och annan velat göra. Detta skall jag nog kunna vara med om, ty en stor del af befolkningen känner ej till hvad förslaget innehåller, utan föreställer sig det vara värre än det i verkligheten är; men inom det samhälle, hvilket jag tillhör, så väl som öfver hela landet har frågan dryftats mycket, äfven af personer, som förstå att sätta sig in i saken, och desse hafva funnit sig allt annat än belättna med förslaget i den form det nu föreligger. Må vara att en och annan af eder, mine herrar, icke vill fästa sig vid hvad dessa yttranden innebära, men i mig åtminstone skall svenska folket finna en representant, som tager hänsyn till hvad folket tänker.

Jag vet nog att en och annan skall anse mig för mindre fosterländsk, därför att jag ej vill bifalla Utskottets förslag, men, mine herrar, den beskyllningen bören I icke göra mig. Man kan se fosterlandets väl från mer än en synpunkt. De, som anse det vara väl för Sverige att hafva ett stort och starkt försvar, skall jag ej klandra, lika väl som jag hoppas ej blifva klandrad, då jag anser, att om förslaget antages i den form, det från Utskottet föreligger, det skulle vara till skada för fosterlandet. Jag har alltid haft aktning för andras åsikter, men jag fordrar också aktning för mina. Då man vet hvilken för-

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

bannelse den väpnade freden är för hela den civiliserade världen, då man vet hur den hämmar folkens andliga och materiella utveckling och huru många milliarder den årligen kostar, så må det icke förtäckas mig, att jag röstar för afslag å denna punkt i Utskottets betänkande, liksom jag gjort det å flera andra.

En talare på smålandsbänken yttrade i Lördags middag några ord, som jag tror tilltalade icke endast mig. Han sade: vi få icke utsätta oss för ett för starkt försvar; då vi årligen uppoffra så mycket på vårt försvar, ansåg han, att vi göra hvad man rimligen kan begära. Men han antog också, att, om en fiende ännu en gång skulle vilja härja Sveriges kuster, svenska folket då som fordomdags skulle vara beredvilligt att värna sitt land och freda den torfva, som sett det födas. Jag skall be att få instämma i detta yrkande.

Herr Talman, jag vidhåller mitt redan en gång framställda yrkande.

Herr Danielson: Jag begärde ordet med anledning deraf, att en af sjöförsvarskomiténs ledamöter yttrade, att *han* icke bytt om åsikter, sedan han deltog i komiténs arbeten. Jag ber att få säga, att icke heller jag gjort det, utan att jag redan der påyrkade sjömanscorpsens sammansättning på sätt Kongl. Maj:t föreslagit och är därför nöjd dermed.

Friherre Stackelberg: Mot hvad Herr Danielson yttrade, då han förra gången hade ordet, vill jag invända, att ett bifall till det förslag, jag framställde, om borttagande af andra momentet i den föredragna paragrafen, icke behöfver inverka på det beslut, Andra Kamraren kan komma att fatta rörande stammens sammansättning, när vi komma till § 6 i lagen om sjöförsvaret.

Vidare vill jag säga, att om man för 100,000 kronor om året kan få bort ur värnpligslagen en orättvisa på samma gång som en orimlighet, jag anser detta vara godt pris.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen upptog först de yrkanden, som blifvit gjorda rörande mom. 1, samt gaf, enligt dem, propositioner dels på bifall till momentet i oförändradt skick, dels på antagande af det ändringsförslag, som framstälts i Herr Danielsons m. fl:s reservation, dels jemväl på bifall till hvad Herr C. A. Andersson under öfverläggningen föreslagit; och fann Herr Talmannen propositionen på godkännande af Herr Danielsons m. fl:s förslag vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition antagits Herr C. A. Anderssons yrkande, en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som vill att 1 mom. af 27 § uti det af Särskilda Utskottet under 3:dje punkten af Utlåtandet N:o 1 framlagda lagförslag godkännes med den förändring, som i Herr Danielsons m. fl:s reservation föreslagits, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren beslutat, att nämnda moment skall erhålla den lydelse, och i paragrafen göras det tillägg, som af Herr C. A. Andersson under öfverläggningen påyrkats.

Voteringen företogs, och utföll med 107 Ja mot 21 Nej; varande alltså beslut fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Sedan derpå propositioner gifvits å de yrkanden, som förekommit beträffande mom. 2, blef detta moment af Kammaren godkänt.

Föredragningen af det förevarande lagförslaget afbröts nu för att åter fortsättas kl. 7 e. m.; och åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.